

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

EVGENI TANCHEV

esitatud 6. mail 2021¹

Kohtuasi C-791/19

Euroopa Komisjon

versus

Poola Vabariik

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Riigisisese meetmed, millega kehtestatakse kohtunike distsiplinaarkord – ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik – Õigusriik – Kohtusüsteemi sõltumatus – Distsiplinaarsüütegude määratlemine – Asja arutamine sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus – Mõistlik aeg – Kaitseõigused – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 47 ja 48 – ELTL artikkel 267 – Riigisiseste kohtute eelotsusetaotluse esitamise õiguse piiramine

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas asjas väidab Euroopa Komisjon ELTL artikli 258 alusel Poola Vabariigi vastu esitatud hagi, et Poola Vabariik on rikkunud ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust ning ELTL artikli 267 teisest ja kolmandast lõigust tulenevaid kohustusi 2017. aastal vastu võetud riigisisestel õigusaktidel põhinevate meetmetega, millega seati sisse Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus, edaspidi „kõrgeim kohus“) ja üldkohtute kohtunike uus distsiplinaarkord.²

2. Täpsemalt väidab komisjon sisuliselt, et Poola Vabariik on rikkunud ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku neljal põhjusel, milleks on esiteks kohtuotsuste sisu käsitlemine distsiplinaarsüüteona, teiseks Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego (Poola kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium, edaspidi „distsiplinaarkolleegium“) sõltumatuse ja erapooletuse puudumine, kolmandaks nimetatud kolleegiumi esimehe kaalutusõigus määrata pädev kohus, mille tõttu ei lahendata distsiplinaarasju seaduse alusel moodustatud kohtus, ning neljandaks see, et ei ole tagatud distsiplinaarasjade läbivaatamine mõistliku aja jooksul ja süüdistatavate kohtunike kaitseõigused, võttes seejuures arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklites 47 ja 48 sätestatud õigusi.

3. Lisaks väidab komisjon, et Poola Vabariik on rikkunud ELTL artikli 267 teist ja kolmandat lõiku, kuna riigisiseste kohtute õigust esitada eelotsusetaotlus piirab võimalus algatada distsiplinaarmenetlus kohtunike suhtes, kes seda õigust kasutavad.

¹ Algkeel: inglise.

² Üldkohtud jagunevad ringkonna-, piirkonna- ja apellatsioonikohtuteks ning viimaste arvestuste kohaselt töötab neis ligikaudu 10 000 kohtunikku.

4. Käesolev kohtuasi on seotud kasvava hulga kohtuasjadega,³ mis on algatatud Euroopa Kohtus seoses seadusandlike muudatustega, mis mõjutavad Poola kohtute, sealhulgas distsiplinaarkolleegiumi sõltumatust, mille kohta tehti 19. novembri 2019. aasta kohtuotsus A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus),⁴ ning seoses kohtunike uue distsiplinaarkorra muude aspektidega, mida illustreerib 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Miasto Łowicz ja Prokurator Generalny.⁵ Nagu hästi teada, on sellised muutused pälvinud laialdast rahvusvahelist kriitikat⁶ ja ajendanud komisjoni esitama ELL artikli 7 lõike 1 alusel põhjendatud arvamuse õigusriigi olukorra kohta Poolas.⁷

5. Käesolevas asjas on tegemist kolmanda hagiga, mille komisjon on esitanud Poola Vabariigi vastu ELTL artikli 258 alusel seoses ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu väidetava rikkumisega nende muudatuste tõttu.⁸ Kahes esimeses, 24. juuni 2019. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus)⁹ ja 5. novembri 2019. aasta kohtuotsuses komisjon vs. Poola (üldkohtute sõltumatus)¹⁰ otsustas Euroopa Kohus kooskõlas minu ettepanekutega nendes kohtuasjades sisuliselt, et meetmed, millega alandatakse kõrgeima kohtu ja üldkohtute kohtunike pensioniiga ning antakse Poola Vabariigi presidendile (edaspidi „vabariigi president“) ja justiitsministrile kaalutusõigus pikendada nende kohtunike ametiaega, on vastuolus ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga, kuna need rikuvad selle sättega tagatud kohtute sõltumatuse ja kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtteid.

6. Kahtlemata on käesolev kohtuasi liidu õiguskorra jaoks põhjaneva tähtsusega. Üldiselt kujutab kohtunike distsiplinaarkord endast eeskirjade kogumit, mis võimaldab kohtunikke tõsiste rikkumiste eest vastutusele võtta ja aitab seega suurendada üldsuse usaldust kohtute vastu.¹¹ Teisalt peaksid eksisteerima piisavad tagatised, et vältida kohtunike sõltumatuse kahjustamist nende vastu suunatud võimalike sanktsioonide või nendega ähvardamise tõttu. Selline kord on seetõttu seotud õigusriigi põhimõttega ning samuti Euroopa Kohtul ja liikmesriikide kohtutel põhineva liidu kohtusüsteemi toimimise ja tulevikuga.

7. Sellest tulenevalt annab käesolev kohtuasi Euroopa Kohtule võimaluse arendada edasi oma kohtupraktikat, mis käsitleb liikmesriigi poolt tema kohtusüsteemi korralduse ja eelkõige kohtunike distsiplinaarkorra valdkonnas võetud meetmete kooskõla ELL artikli 19 lõike 1 teises

³ Vt 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586); 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud õigusasutuse sõltumatus) (C-354/20 PPU ja C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033) ja 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus A. B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused) (C-824/18, EU:C:2021:153) ning käesoleva ettepaneku 4., 5., 9. ja 10. joonealune märkus.

⁴ C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982 (edaspidi „kohtuotsus A. K. jt“).

⁵ C-558/18 ja C-563/18, EU:C:2020:234 (edaspidi „kohtuotsus Miasto Łowicz“). Selles kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus, et asjaomaste kohtunike eelotsusetaotlused (vt käesoleva ettepaneku punkt 41) on vastuvõetamatud, kuna põhikohtuasja ja liidu õiguse sätete vahel puudub sisuline seos.

⁶ Vt minu ettepanek kohtuasjas A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:551, edaspidi „ettepanek kohtuasjas A. K. jt“), punkt 1, 4. joonealune märkus.

⁷ Vt Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõike 1 kohane komisjoni põhjendatud ettepanek, mis käsitleb õigusriigi olukorda Poolas, COM(2017) 835 final, 20. detsember 2017.

⁸ Komisjon on algatanud Poola Vabariigi vastu neljanda rikkumismenetluse seoses uue distsiplinaarkorraga (vt 27. jaanuari 2021. aasta pressiteade, IP/21/224). Vt ka käesoleva ettepaneku 49. joonealune märkus.

⁹ C-619/18, EU:C:2019:531. Vt ka minu ettepanek kohtuasjas kohtuotsusele komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:325).

¹⁰ C-192/18, EU:C:2019:924. Vt ka minu ettepanek kohtuasjas kohtuotsusele komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-192/18, EU:C:2019:529).

¹¹ Üldise ülevaate saamiseks vt Devlin, R. ja Wildeman, S. (toim), *Disciplining Judges: Contemporary Challenges and Controversies*, Edward Elgar, 2021.

lõigus sätestatud nõuetega, mille eesmärk on tagada tõhus kohtulik kaitse ja õigusriigi põhimõtte austamine liidu õiguskorras. Käesolevas kohtuasjas tõstatatakse ka olulisi küsimusi seoses ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu ja harta artiklite 47 ja 48 vahelise suhtega selles kontekstis.

8. Esitan käesolevas ettepanekus põhjused, miks ma leian, et käesolev liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi tuleb rahuldada.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

9. ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus on sätestatud:

„Liikmesriigid näevad ette tulemusliku õiguskaitse tagamiseks vajaliku kaebeõiguse liidu õigusega hõlmatud valdkondades.“

10. ELTL artikli 267 teises ja kolmandas lõigus on sätestatud:

„Kui selline küsimus antakse liikmesriigi kohtusse, võib see kohus, kui ta leiab, et otsuse tegemiseks on vaja kõnealune küsimus lahendada, taotleda sellekohast eelotsust kohtult.“

Kui mingi niisugune küsimus kerkib üles poolelioleva kohtuasja käigus liikmesriigi kohtus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, siis peab nimetatud kohus saatma asja kohtusse.“

B. Poola õigus

1. Kõrgeima kohtu seadus

11. Käesolevas kohtuasjas vaidluse all olevad kõrgeima kohtu kohtunike ja üldkohtute uut distsiplinaarkorda käsitlevad muudatused Poola õiguses kehtestati 8. detsembri 2017. aasta seadusega kõrgeima kohtu kohta (ustawa o Sądzie Najwyższym; *Dz. U.* 2018, jrk nr 5, koos muudatustega; edaspidi „kõrgeima kohtu seadus“), mis jõustus 3. aprillil 2018.

12. Kõrgeima kohtu seaduse artikli 3 lõigete 4 ja 5 kohaselt loodi selle seadusega kõrgeima kohtu koosseisus kaks uut kolleegiumi – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Poola kõrgeima kohtu erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium, edaspidi „erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium“) ning distsiplinaarkolleegium.

13. Kõrgeima kohtu seaduse artiklis 27 on sätestatud:

„1. Distsiplinaarkolleegiumi pädevusse kuuluvad:

1) distsiplinaarasjad,

a) mis puudutavad kõrgeima kohtu kohtunikke;

(b) mida arutab kõrgeim kohus seoses distsiplinaarmenetlustega, mis viiakse läbi järgmiste seaduste alusel:

[...]

– 27. juuli 2001. aasta üldkohtute korralduse seadus;

[...]“.

14. Kõrgeima kohtu seaduse artiklis 73 on sätestatud:

„1. Kõrgeima kohtu kohtunikke puudutavates distsiplinaarasjades on distsiplinaarkohtuteks:

- (1) esimeses astmes – kõrgeim kohus kahest distsiplinaarkolleegiumi kohtunikust ja ühest kõrgeima kohtu kaasistujast koosnevas koosseisus;
- (2) teises astmes – kõrgeim kohus kolmest distsiplinaarkolleegiumi kohtunikust ja kahest kõrgeima kohtu kaasistujast koosnevas koosseisus.“

15. Kõrgeima kohtu seaduse artiklis 97 on sätestatud:

„1. Kui kõrgeim kohus, olenemata oma muudest volitustest, avastab asja läbivaatamisel õigusnormide ilmselge järgimata jätmise, koostab ta asjaomasele kohtule vea tuvastamise teate. Enne vea tuvastamise teate koostamist peab ta teavitama asja lahendanud kolleegiumi kohtunikku või kohtunikke võimalusest esitada seitsme päeva jooksul kirjalikud selgitused. Vea avastamine ja vea tuvastamise teate koostamine ei mõjuta asja tulemust.

[...]

3. Kui koostatakse vea tuvastamise teade, võib kõrgeim kohus esitada taotluse distsiplinaarasja läbivaatamiseks distsiplinaarkohtus. Esimese astme distsiplinaarkohtuks on kõrgeim kohus.“

2. Üldkohtute seadus

16. Üldkohtute kohtunike distsiplinaarkorda reguleerib ka 27. juuli 2001. aasta üldkohtute korralduse seadus (ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych; *Dz. U.* 2001, nr 98, jrk nr 1070, muudetud eelkõige kõrgeima kohtu seadusega; edaspidi „üldkohtute seadus“).

17. Üldkohtute seaduse artikli 107 lõikes 1 oli põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal kehtinud redaktsioonis sätestatud:¹²

„Kohtunik vastutab ametialase rikkumise eest, sealhulgas õigusnormide ilmselge ja raske järgimata jätmise ning vääritud teo eest (distsiplinaarsüüteo).“

18. Üldkohtute seaduse artikli 110 lõikes 3 on sätestatud:

„Distsiplinaarkohus, kelle tööpiirkonnas töötab kohtunik, kelle suhtes on algatatud distsiplinaarmenetlus, ei menetle lõike 1 punkti 1 alapunktis a nimetatud kohtuasju. Asja

¹² Vt käesoleva ettepaneku 49. joonealune märkus.

arutamiseks pädeva distsiplinaarkohtu määrab distsiplinaarametniku taotlusel distsiplinaarkolleegiumi tööd juhtiv kõrgeima kohtu esimees.“

19. Üldkohtute seaduse artiklis 112b on sätestatud:

„1. Justiitsminister võib nimetada ametisse justiitsministri distsiplinaarametniku selleks, et menetleda kohtuniku konkreetset asja. Justiitsministri distsiplinaarametniku ametisse nimetamine välistab teiste distsiplinaarametnike tegevuse selles asjas.

2. Justiitsministri distsiplinaarametnik nimetatakse ametisse üldkohtute kohtunike või kõrgeima kohtu kohtunike hulgast. Distsiplinaarsüütegude puhul, mis vastavad tahtlikele kuritegudele, mida menetleb riiklik süüdistus, võidakse justiitsministri distsiplinaarametnik valida ka prokuröride hulgast, kelle nimetab riigiprokurör. Põhjendatud juhtudel, eelkõige justiitsministri distsiplinaarametniku surma või ametikohustuste täitmise pikaajalise takistuse tõttu nimetab justiitsminister selle isiku asemele teise kohtuniku, või distsiplinaarsüüteo puhul, mis vastab tahtlikule kuriteole, mida menetleb riiklik süüdistus, teise kohtuniku või prokuröri.

3. Justiitsministri distsiplinaarametnik võib menetlust alustada justiitsministri taotlusel või astuda pooleliolevasse menetlusse.

4. Justiitsministri distsiplinaarametniku ametisse nimetamine on samaväärne taotlusega alustada uurimis- või distsiplinaarmenetlust.

5. Justiitsministri distsiplinaarametniku volitused lõpevad, kui jõustub distsiplinaarmenetluse algatamisest või jätkamisest keeldumist või distsiplinaarmenetluse lõpetamist käsitlev otsus. Justiitsministri distsiplinaarametniku volituste lõppemine ei välista samas asjas justiitsministri distsiplinaarametniku uuesti nimetamist justiitsministri poolt.“

20. Üldkohtute seaduse artiklis 113a on sätestatud:

„Toimingud, mis on seotud *ex officio* kaitsja määramisega ja kaitsja poolt kaitse alustamisega, ei peata menetluse kulgu.“

21. Üldkohtute seaduse artikli 114 lõikes 7 on sätestatud:

„Distsiplinaarsüüdistusest teatamisel taotleb distsiplinaarametnik distsiplinaarkolleegiumi tööd juhtivalt kõrgeima kohtu esimehelt distsiplinaarkohtu määramist asja uurimiseks esimeses astmes. Distsiplinaarkolleegiumi tööd juhtiv kõrgeima kohtu esimees määrab selle kohtu seitsme päeva jooksul alates taotluse saamisest.“

22. Üldkohtute seaduse artikli 115a lõikes 3 on sätestatud:

„Distsiplinaarkohus viib menetluse läbi vaatamata kutse saanud süüdistatava või tema esindaja põhjendatud puudumisele, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus poolelioleva distsiplinaarmenetluse nõuetekohase käiguga.“

3. Kohtute nõukoja seadus

23. Riiklikku kohtute nõukoda reguleerib 12. mai 2011. aasta seadus kohtute nõukoja kohta (ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa; *Dz. U.* 2011, nr 126, jrk nr 714), mida on muudetud eelkõige 8. detsembri 2017. aasta seadusega, millega muudetakse kohtute nõukoja seadust ja teatavaid muid seadusi (ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw; *Dz. U.* 2018, jrk nr 3; edaspidi „kohtute nõukoja seadus“), mis jõustus 17. jaanuaril 2018.

24. Kohtute nõukoja seaduse artiklis 9a on sätestatud:

„1. Seimis valitakse kõrgeima kohtu, üldkohtute, halduskohtute ja sõjaväekohtute kohtunike hulgast 15 nõukoja liiget ühiseks nelja-aastaseks ametiajaks.

2. Lõikes 1 viidatud valimise käigus võtab seim võimalikult palju arvesse asjaolu, et vajalik on see, et nõukojas oleks esindatud erinevat liiki kohtutest ja erinevast kohtuastmest pärit kohtunikud.

3. Kohtunike hulgast valitud uute nõukoja liikmete ühine ametiaeg algab nende valimisele järgneval päeval. Eelmiseks ametiajaks valitud nõukoja liikmed jätkavad oma ülesannete täitmist kuni nõukoja uute liikmete ühise ametiaja alguseni.“

III. Kohtueelne menetlus

25. Komisjon saatis 3. aprillil 2019 Poola Vabariigile ELTL artikli 258 alusel ametliku kirja, mis käsitles kõrgeima kohtu seaduses, üldkohtute seaduses ja kohtute nõukoja seaduses (edaspidi koos „vaidlusalused meetmed“) sätestatud kõrgeima kohtu kohtunike ja üldkohtute uue distsiplinaarkorra vastavust ELL artikli 19 lõike 1 teisele lõigule ning ELTL artikli 267 teisele ja kolmandale lõigule, ning palus tal esitada kahe kuu jooksul oma seisukohad.

26. Poola Vabariik vastas ametlikule kirjale 1. juunil 2019 ja vaidles komisjoni argumentidele vastu.

27. Komisjon saatis 17. juulil 2019 Poola Vabariigile põhjendatud arvamuse, väites, et kõnealune distsiplinaarkord rikub käesoleva ettepaneku punktis 25 nimetatud aluslepingu sätteid, ning palus tal järgida seda põhjendatud arvamust kahe kuu jooksul alates selle kättesaamisest.

28. Poola Vabariik vastas 17. septembril 2019 põhjendatud arvamusele, et väidetavad rikkumised ei ole põhjendatud.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

29. Komisjon esitas 25. oktoobril 2019 ELTL artikli 258 alusel Euroopa Kohtule käesoleva hagi. Ta palub Euroopa Kohtul:

1) tuvastada, et Poola Vabariik on rikkunud talle ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kohustusi, kuna on:

– teinud võimalikuks selle, et kohtuotsuste sisu saab kvalifitseerida üldkohtute kohtunike distsiplinaarrikkumisena;

- jätnud tagamata, et distsiplinaarkolleegium, kes on pädev kontrollima kohtunike suhtes algatatud distsiplinaarmenetlustes tehtud otsuseid, oleks sõltumatu ja erapooletu;
- andnud distsiplinaarkolleegiumi esimehele kaalutusõiguse määrata distsiplinaarküsimustes pädev esimese astme kohus kohtuasjades, mis puudutavad üldkohtute kohtunikke, ja sellest tulenevalt jätnud tagamata, et distsiplinaarasjad vaatab läbi seaduse alusel moodustatud kohus;
- andnud justiitsministrile voli määrata ametisse justiitsministri distsiplinaarametnik ja seega jätnud tagamata, et üldkohtute kohtunike distsiplinaarasjad vaadataks läbi mõistliku aja jooksul; ning näinud ette, et: toimingutel, mis on seotud kaitsja määramisega ja kaitsetoimingutel, mida viimane teeb, ei ole distsiplinaarmenetlust peatavat toimet ning et distsiplinaarkohus jätkab menetlust isegi siis, kui menetlusalune kohtunik või tema esindaja põhjendatult kohal ei viibi, ja seega on jätnud tagamata menetlusaluste üldkohtu kohtunike kaitseõigused;

2) tuvastada, et Poola Vabariik on rikkunud talle ELTL artikli 267 teisest ja kolmandast lõigust tulenevaid kohustusi, kuna Poola Vabariik on teinud võimalikuks selle, et kohtute õigust pöörduda eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtu poole piirab võimalus algatada distsiplinaarmenetlus; ja

3) mõista kohtukulud välja Poola Vabariigilt.

30. Poola Vabariik palub 9. jaanuaril 2020 esitatud kostja vastuses Euroopa Kohtul:

1) jätta käesolev hagi tervikuna põhjendamatusesse tõttu rahuldamata; ja

2) mõista kohtukulud välja komisjonilt.

31. Komisjon ja Poola Vabariik esitasid samuti repliigi ja vasturepliigi vastavalt 21. veebruaril 2020 ja 6. mail 2020.

32. Euroopa Kohtu president jättis 26. novembri 2019. aasta otsusega rahuldamata komisjoni taotluse kohaldada käesoleva asja suhtes kiirendatud menetlust ja menetles seda eelisjärjekorras Euroopa Kohtu kodukorra artikli 53 lõike 3 alusel.

33. Komisjon esitas 23. jaanuaril 2020 eraldi dokumendiga ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, paludes Euroopa Kohtul kohustada Poola Vabariiki: esiteks peatama kõrgeima kohtu seaduse artikli 3 lõike 5, artikli 27 ja artikli 73 lõike 1, mis on aluseks distsiplinaarkolleegiumi pädevusele lahendada esimese astme ja apellatsioonistme kohtunikke puudutavaid distsiplinaarasju, kohaldamine; teiseks mitte suunama distsiplinaarkolleegiumis pooleliolevaid kohtuasju kolleegiumile, mis ei vasta sõltumatus nõuetele, nagu need on määratletud eelkõige kohtuotsuses A. K. jt; ning kolmandaks teatama komisjonile hiljemalt ühe kuu jooksul Euroopa Kohtu määruse teatavastegemisest meetmed, mis on võetud selle määruse täielikuks täitmiseks.

34. Euroopa Kohtu president andis 11., 19. ja 20. veebruari 2020. aasta määrustega Belgia Kuningriigile, Taani Kuningriigile, Soome Vabariigile, Madalmaade Kuningriigile ja Rootsi Kuningriigile loa astuda käesolevas asjas menetlusse komisjoni nõuete toetuseks.

35. 8. aprilli 2020. aasta määrusega¹³ rahuldab Euroopa Kohus täielikult komisjoni ajutiste meetmete kohaldamise taotluse kuni käesolevas asjas lõpliku otsuse tegemiseni.

36. 1. detsembril 2020 toimus kohtuistung, millel esitasid oma suulised seisukohad komisjon, Belgia Kuningriik, Taani Kuningriik, Soome Vabariik, Madalmaade Kuningriik, Poola Vabariik ja Rootsi Kuningriik.

V. Poolte argumentide kokkuvõte

A. Etteheited ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu rikkumise kohta

1. ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldatavus ja kohaldamisala

37. Komisjon väidab, et ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik on käesolevas asjas kohaldatav, kuna kõrgeim kohus ja üldkohtud lahendavad liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega seotud küsimusi. Euroopa Kohtu praktika¹⁴ kohaselt hõlmab ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik kõiki harta artiklitest 47 ja 48 tulenevaid tagatisi, sealhulgas õigust seaduse alusel moodustatud kohtule, õigust asja arutamisele mõistliku aja jooksul ja kaitseõigusi, kuna nende eesmärk on vältida ohtu, et distsiplinaarmedeid kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina.

38. Poola Vabariik väidab, et need harta artiklitel 47 ja 48 põhinevad õigused ei tulene ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust, mistõttu tuleb kolmas ja neljas etteheide tagasi lükata. Võttes arvesse harta kohaldamisala liikmesriikide suhtes, nagu see on sätestatud harta artikli 51 lõikes 1, ei kohaldata neid õigusi vaidlustatud meetmete alusel läbi viidavate distsiplinaarmenetluste suhtes, kuna need on oma olemuselt riigisisised ja distsiplinaarkohus ei kohalda sellistes asjades liidu õigust.

39. Belgia Kuningriigi ja Rootsi Kuningriigi sõnul on ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik käesolevas asjas kohaldatav. Belgia Kuningriik märgib, et Euroopa Kohtu praktikas on ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust ja harta artiklist 47 tulenevad tõhusa kohtuliku kaitse sisulised tagatised samad.

2. Esimene etteheide, mis puudutab kohtuotsuste sisu käsitamist distsiplinaarsüüteona

40. Esimeses etteheites väidab komisjon, et üldkohtute seaduse artikli 107 lõige 1 ja kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõiked 1 ja 3 on oma sõnastusest tulenevalt vastuolus ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga, kuna need võimaldavad üldkohtute kohtunike distsiplinaarasjades pädevatel riigisisestel organitel tõlgendada distsiplinaarvastutuse tingimusi nii, et kohtulahendi sisu saab kvalifitseerida distsiplinaarsüüteks. See võimaldab kasutada distsiplinaarkorda vahendina poliitilise kontrolli teostamiseks üldkohtute kohtunike üle, mis on vastuolus selle sättega kaitstud kohtute sõltumatuse põhimõttega. Isegi kui distsiplinaarsüütegude määratlust ja täpsemalt selle seaduse artikli 107 lõikes 1 sätestatud õigusnormide ilmselgete ja raskete järgimata jätmiste kategooriat 2017. aastal kehtestatud aktidega ei muudetud, on selle tõlgendamine usaldatud

¹³ Komisjon vs. Poola (C-791/19 R, EU:C:2020:277).

¹⁴ Komisjon viitab eelkõige 24. juuni 2019. aasta kohtuotsusele komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531).

distsiplinaarkolleegiumile, mis ei ole sõltumatu, nagu on üksikasjalikult kirjeldatud teises etteheites, ning talle ei ole siduv kõrgeima kohtu olemasolev kohtupraktika, milles tõlgendatakse seda sätet kitsendavalt.¹⁵

41. Komisjon väidab, et üldkohtute seaduse artikli 107 lõike 1 tõlgendamist nii, et see hõlmab kohtuotsuste sisu, toetavad praktikas meetmed, mille on võtnud üldkohtute kohtunike distsiplinaarametnik ja tema kaks asetäitjat, kelle justiitsminister nimetas ametisse 2018. aastal ja kes tegutsevad uue distsiplinaarkorra raames kohtunike suhtes prokuröridena. 29. novembril 2018 algatati uurimine, et teha kindlaks, kas kolm kohtunikku panid seoses kohtuasjades C-558/18, C-563/18 ja C-623/18 esitatud eelotsusetaotlustega toime distsiplinaarsüüteo, ning selle uurimise raames paluti neil esitada selgitused võimaliku pädevuse ületamise kohta seoses nende eelotsusetaotluste esitamisega.¹⁶ 3. septembril 2019 algatati uurimine, et teha kindlaks, kas distsiplinaarsüüteo on pannud toime kohtuniku, kes esitas kohtuasjades C-748/19–C-754/19 eelotsusetaotluse, mis puudutas eelkõige kohtu sõltumatuse nõudeid seoses kohtuga, mille koosseisu kuulub justiitsministri poolt lähetatud kohtunik.¹⁷ 6. detsembril 2019 algatati selle kohtuniku suhtes distsiplinaarmenetlus muu hulgas selle tõttu, et ta oli seadnud kahtluse alla kõnealuse kohtuniku sõltumatuse ja esitanud õigusvastaselt eelotsusetaotlused.¹⁸

42. Komisjon viitab täiendavatele näidetele, mis on ilmnunud pärast käesoleva hagi esitamist. Distsiplinaarkolleegiumi 4. veebruari 2020. aasta otsusega¹⁹ eemaldati ajutiselt ametist kohtunik, kelle suhtes oli 29. novembril 2019 algatatud distsiplinaarmenetlus seoses selle kohtuniku otsusega kontrollida kohtuniku õiguslikku seisundit tulenevalt seadusandlikest muudatustest kohtute nõukoja koosseisus.²⁰ Selles otsuses märkis distsiplinaarkolleegium muu hulgas, et kohtuniku käitumine kujutab endast õigusnormide ilmselget ja jämedat järgimata jätmist ning vääritud tegu üldkohtute seaduse artikli 107 lõike 1 tähenduses ning et kohtuniku otsuse ebaseaduslikkus on väljaspool kahtlust. Distsiplinaarmenetlus algatati ka kolme kohtuniku suhtes, kes selliste muudatuste tõttu seadsid kahtluse alla kohtunike õigusliku seisundi.²¹

43. Komisjon väidab, et kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõiked 1 ja 3 tugevdavad üldkohtute seaduse artikli 107 lõike 1 õiguslikke tagajärgi, kuna nendega nähakse kogumis ette, et kui kõrgeim kohus tuvastab kohtu poolt õigusnormide ilmselge järgimata jätmise, võib ta algatada distsiplinaarmenetluse kohtuniku suhtes. Seda kohaldatakse seoses uue erakorralise kaebemenetlusega, mille raames erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium vaatab läbi palju aastaid tagasi tehtud kohtuotsuseid, kusjuures selle kolleegiumi näol on sarnaselt distsiplinaarkolleegiumiga tegemist kõrgeima kohtu uue kolleegiumiga, mis koosneb vast loodud kohtute nõukoja poolt ette pandud kohtunikest.

¹⁵ Komisjon viitab muu hulgas kõrgeima kohtu 29. oktoobri 2003. aasta otsusele (SNO 48/03).

¹⁶ Üldkohtute kohtunike distsiplinaarametniku asetäitja 29. novembri 2018. aasta teatis Sąd Okręgowy w Łodzi (Łódźi regionaalne kohus, Poola), Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus, Poola) ja Sąd Okręgowy w Gorzów Wielkopolski (Gorzów Wielkopolski regionaalne kohus, Poola) kohtunikele; üldkohtute kohtunike distsiplinaarametniku 17. detsembri 2018. aasta teatis Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotlustega seotud uurimiste kohta.

¹⁷ Üldkohtu kohtunike distsiplinaarametniku 3. septembri 2019. aasta teatis Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus, Poola) kohtuniku kohta.

¹⁸ Üldkohtu kohtunike distsiplinaarametniku 6. detsembri 2019. aasta teatis Sąd Okręgowy w Warszawie (Varssavi regionaalne kohus, Poola) kohtuniku kohta.

¹⁹ Distsiplinaarkolleegiumi 4. veebruari 2020. aasta otsus (II DO 1/20).

²⁰ Üldkohtute kohtunike distsiplinaarametniku 29. novembri 2019. aasta teatis Sąd Okręgowy w Olsztynie (Olsztynie regionaalne kohus, Poola) kohtuniku kohta.

²¹ Üldkohtute kohtunike distsiplinaarametniku 15. detsembri 2019. aasta teatis Sąd Apelacyjny w Katowicach (Katowice apellatsioonikohus, Poola) kohtunike kohta; üldkohtute kohtunike distsiplinaarametniku asetäitja 14. veebruari 2020. aasta teatis Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze (Jelenia Góra regionaalne kohus, Poola) kohtuniku kohta.

44. Poola Vabariik väidab, et kohtunike suhtes ei ole algatatud ühtegi distsiplinaarmenetlust, mis põhineks kohtuotsuste sisul, ning et „heidutav mõju“ puudub. Distsiplinaarsüütegude määratlus on kehtinud pikka aega ja probleemitult, nagu näitab kõrgeima kohtu senine kohtupraktika.²² Komisjoni esitatud näited ei ole asjakohased ning Euroopa Kohtu otsus käesolevas asjas peab olema seotud põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel valitsenud olukorraga. Kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõikeid 1 ja 3 kohaldatakse erinevas kontekstis ning kõrgeim kohus üksnes taotleb distsiplinaarmenetluse algatamist.

45. Belgia Kuningriik, Taani Kuningriik, Soome Vabariik ja Rootsi Kuningriik rõhutasid kohtuistungil mitut riigisiseste ja rahvusvaheliste organisatsioonide aruannet, milles kritiseeritakse kohtunike suhtes algatatud uurimisi ja distsiplinaarmenetlusi ning distsiplinaarsüütegude laia määratlust. Soome Vabariigi, Madalmaade Kuningriigi ja Rootsi Kuningriigi hinnangul on sellel kohtunikele „heidutav mõju“. Taani Kuningriik lisab, et koosmõju muude muudatustega suurendab ohtu, et distsiplinaarmeetmeid võib kasutada kohtunikele surve avaldamiseks.

3. Teine etteheide, mis puudutab distsiplinaarkolleegiumi sõltumatust ja erapooletust

46. Teises etteheites väidab komisjon, et kõrgeima kohtu seaduse artikli 3 lõige 5, artikkel 27 ja artikli 73 lõige 1 koostoimes kohtute nõukoja seaduse artikliga 9a ei taga distsiplinaarkolleegiumi sõltumatust ja erapooletust. Kõrgeima kohtu seaduse artikli 3 lõike 5, artikli 27 ja artikli 73 lõike 1 kohaselt on distsiplinaarkolleegium üldkohtute kohtunike puhul teise astme distsiplinaarkohus ja teatavatel juhtudel esimese astme distsiplinaarkohus ning kõrgeima kohtu kohtunike puhul esimese ja teise astme distsiplinaarkohus. Kohtute nõukoja seaduse artikliga 9a muudetakse kohtute nõukoja kohtunikest liikmete ametisse nimetamise korda, kohtute nõukoja näol on tegemist põhiseadusliku organiga, mille ülesannete hulka kuulub ettepanekute tegemine vabariigi presidendile kohtunike ametisse nimetamiseks.

47. Komisjon väidab, et mitu korraga Poola õigusesse lisatud elementi kujutavad endast kogumis „struktuurilist katkestust“, mis tekitab kahtlusi, kas distsiplinaarkolleegium on sõltumatu välistest teguritest ja neutraalne vastandlike huvide suhtes. Need elemendid hõlmavad järgmist: 1) see organ loodi *ex nihilo* kõrgeima kohtu koosseisus; 2) ta on pädev tegema otsuseid kohtunike suhtes algatatud distsiplinaarmenetlustes; 3) teda iseloomustab suur organisatsiooniline ja rahaline sõltumatus teistest kõrgeima kohtu kolleegiumidest; 4) ta koosneb kohtunikest, kes on ametisse nimetatud vast loodud kohtute nõukoja ettepanekul, mitte kõrgeima kohtu teistes kolleegiumides juba töötavate kohtunike üleviimise teel; ning 5) kohtute nõukoja liikmete volitused lõpetati enne tähtaega ja muudeti kohtute nõukoja kohtunikest liikmete ametisse nimetamise korda reguleerivaid eeskirju, mille tulemusel kohtute nõukoda politiseeriti, kusjuures 25 liikmest 23 on nimetatud ametisse seadusandja ja täidesaatva võimu poolt või on nende esindajad ning need võimuharud omavad suuremat mõju distsiplinaarkolleegiumi kohtunike ametisse nimetamise menetlusele. Ta tugineb kohtuotsusele A. K. jt ning kõrgeima kohtu praktikale, milles kohaldatakse nimetatud kohtuotsuse kriteeriume.

48. Poola Vabariik väidab, et kohtunike ametisse nimetamise menetlus Poola õiguses ei erine teistes liikmesriikides rakendatud lähenemisviisidest ning kohtute nõukoja kohtunikest liikmete ametisse nimetamise meetodi muudatused tugevdavad nende mandaati. Tema arvates kohaldatakse distsiplinaarkolleegiumi kohtunike suhtes põhjalikult väljatöötatud tagatiste

²² Poola Vabariik viitab muu hulgas kõrgeima kohtu 29. oktoobri 2003. aasta otsusele (SNO 48/03) ja 17. oktoobri 2006. aasta otsusele (SNO 59/06).

süsteemi, mis on muu hulgas seotud nende ametist tagandamise keelu, puutumatus ja tasustamisega ning mida tuleb Euroopa Kohtu praktika kohaselt arvesse võtta.²³ Distsiplinaarkolleegiumi suur organisatsiooniline ja finantsautonoomia tugevdab tema sõltumatust ning selle kolleegiumi kohtunikud saavad 40% rohkem tasu, et korvata hoidumine teatud tasustatud tegevustest. Distsiplinaarkolleegiumi kohtupraktika kinnitab tema sõltumatust, nagu nähtub seisukohtadele lisatud ülevaatest. Kohtuotsus A. K. jt kinnitab vaidlusaluste sätete kooskõla liidu õigusega ning komisjoni viidatud kõrgeima kohtu praktika ei ole asjakohane.

49. Belgia Kuningriik väidab, et distsiplinaarkolleegiumi sõltumatuse puudumist toetavad rahvusvaheliste organisatsioonide välja antud suunised kohtute sõltumatuse kohta. Taani Kuningriigi ja Soome Vabariigi sõnul kinnitab seda Euroopa Kohtu praktika, sealhulgas kohtuotsus A. K. jt.

4. Kolmas etteheide, mis puudutab distsiplinaarkolleegiumi esimehe pädevust määrata distsiplinaarkohus

50. Kolmandas etteheites väidab komisjon, et üldkohtute seaduse artikli 110 lõige 3 ja artikli 114 lõige 7, mis annavad distsiplinaarkolleegiumi esimehele peaaegu piiramatut pädevust määrata üldkohtute kohtunike asjades pädev esimese astme distsiplinaarkohus, ei taga, et neid juhtumeid menetleks seaduse alusel moodustatud kohus, ning need on seega vastuolus ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat ja Euroopa Inimõiguste Kohtu (edaspidi „EIK“) otsuseid Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 6 lõike 1 kohta. Kuna distsiplinaarkolleegium ei ole sõltumatu, ei saa taolise pädevuse andmine selle kolleegiumi esimehele olla kohtusüsteemi sõltumatuse tõhus tagatis ning kohtunike kogu, kes asja lahendab, nimetatakse ametisse loosi teel konkreetse kohtu kohtunike hulgast, kelle on omakorda ametisse nimetanud justiitsminister.

51. Poola Vabariik väidab, et iga esimese astme distsiplinaarkohus on seaduse alusel moodustatud kohus, mille ametikohad on täidetud vastavalt seadusele. Distsiplinaarkolleegiumi esimees määrab ühe seaduse alusel moodustatud distsiplinaarkohtutest, samas kui konkreetne kohtu koosseis nimetatakse loosi teel selle kohtu kõigi kohtunike nimekirjast, mis hoiab ära lubamatu mõjutamise.

52. Taani Kuningriigi väitel toetab käesolevat etteheidet distsiplinaarkolleegiumi sõltumatuse puudumine. Madalmaade Kuningriigi sõnul kinnitab seda EIK praktika.

5. Neljas etteheide, mis puudutab kohtunike menetlusõiguste mittejärgimist

53. Neljandas etteheites, mis jaguneb kaheks osaks, väidab komisjon, et üldkohtute seaduse artiklid 112b ja 113a ning artikli 115a lõige 3 on vastuolus ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga, kuna need ei taga üldkohtute kohtunike distsiplinaarasjade menetlemist mõistliku aja jooksul ega süüdistatavate kohtunike kaitseõigusi.

54. Selle etteheite esimese osa kohta väidab komisjon, et üldkohtute seaduse artikli 112b kohaselt on justiitsministril võimalus hoida kohtuniku süüdistust lõputult jõus sel teel, et määrab ametisse justiitsministri distsiplinaarametniku, kes võib justiitsministri taotlusel algatada menetluse, astuda menetlusse mis tahes etapis ja alustada menetlust uuesti samas asjas, isegi kui see on lõpetatud.

²³ Poola Vabariik viitab kohtuotsustele A. K. jt ning 9. juuli 2020. aasta kohtuotsusele Land Hessen (C-272/19, EU:C:2020:535).

Arvestades EIK praktikat EIÕK artikli 6 lõike 1 karistusõigusliku osa kohta,²⁴ ei ole menetluse mõistliku aja nõue tagatud. *Ne bis in idem*-põhimõttele tuginevad argumendid ei võta arvesse selle sätte selget sõnastust ning sama seaduse artikli 112b lõige 2 reguleerib olukordi, kus selle ametniku volitused lõpetatakse muudel põhjustel.

55. Etteheite teise osa kohta väidab komisjon, et üldkohtute seaduse artikkel 113a, mis näeb ette menetluse jätkamise isegi juhul, kui ei ole määratud *ex officio* kaitsjat või kui see kaitsja ei ole veel tegevusse astunud, rikub kaitseõigusi, võttes arvesse õigust kaitsjale käsitlevat EIK praktikat seoses EIÕK artikli 6 lõike 3 punktiga c.²⁵ Ta vaidleb vastu väitele, et kõnealuse sätte eesmärk olevat üksnes võimaldada distsiplinaarkohtul määrata *ex officio* kaitsja, nagu see on reguleeritud sama seaduse artikli 113 lõigetega 2 ja 3. Tema arvates on selle seaduse artikli 115a lõige 3, mis näeb ette, et distsiplinaarkohus võib menetlust läbi viia hoolimata kohtu alla antud kohtuniku või tema kaitsja põhjendatud puudumisest, vastuolus *audiatur et altera pars*-põhimõttega, mis on kaitseõiguste osa. Menetluse ja kohtuniku huvid ei ole samad ning võimalus esitada tõendeid ja kirjalikke selgitusi varasematel etappidel ei kompenseeri menetluses osalemist.

56. Poola Vabariik väidab esimese osa kohta, et komisjon ei ole esitanud ühtegi argumenti, mis seaks kahtluse alla justiitsministri distsiplinaarametniku institutsiooni, mis on ette nähtud üldkohtute seaduse artiklis 112b, ning selle seaduse artikli 112b lõike 5 osas ei ole ta esitanud vastavalt Euroopa Kohtu praktikale²⁶ piisavalt tõendeid, et tõendada mõistliku aja nõuet rikkuvat riigisisest praktikat. Selle seaduse artikli 112b lõiget 5 kohaldatakse üksnes menetlustele, mille suhtes ei ole tehtud lõplikku otsust ja mille puhul justiitsministri distsiplinaarametnik ei saa enam täita oma kohustusi muudel põhjustel, näiteks surma või töösuhte lõppemise tõttu. Kuna lõplik otsus lõpetab menetluse, toob uue menetluse algatamine kaasa selle lõpetamise *ne bis in idem*-põhimõtte alusel ning samuti ei võimalda *res judicata*-põhimõtte hoida tähtajatult menetluses süüdistust kohtuniku vastu, kelle kohtuasi on lõpetatud. Puudub seos menetluse kestuse ja asjaolu vahel, et seda võib läbi viia justiitsministri distsiplinaarametnik, kellele kehtivad menetluse eri etappides samad tähtajad kui üldkohtute kohtunike distsiplinaarametnikule ja tema asetäitjatele.

57. Teise osa kohta väidab Poola Vabariik, et üldkohtute seaduse artikkel 113a puudutab üksnes *ex officio* kaitsja määramist, mis on erandlik olukord, mida reguleerivad selle seaduse artikli 113 lõiked 2, 3 ja 4. Artikli 115a lõike 3 puhul kattuvad menetluse huvid asjaomase kohtuniku huvidega ja neid hindab sõltumatu kohus. Kohtuniku õigus olla ära kuulatud on tagatud juba varasemates etappides.

B. Etteheide, mis puudutab ELTL artikli 267 teise ja kolmanda lõigu rikkumist

58. Viiendas etteheites väidab komisjon, et üldkohtute seaduse artikli 107 lõige 1 ja kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõige 1 lubavad kohtunike suhtes läbi viia distsiplinaarmenetluse eelotsusetaotluse esitamise tõttu, nagu näitavad neli näidet käesoleva ettepaneku punktis 41 ära toodud esimese etteheite raames. Asjaolu, et kohtunikel puuduvad tagatised neid eelotsusetaotluse esitamise korral ähvardava distsiplinaarvastutuse ohu vastu, rikub ELTL artiklit 267 ja sellel on kohtunikele „heidutav mõju“.

²⁴ Komisjon viitab eelkõige 17. detsembri 2004. aasta kohtuotsusele Pedersen ja Baadsgaard vs. Taani (CE:ECHR:2004:1217JUD004901799).

²⁵ Komisjon viitab 24. septembri 2009. aasta kohtuotsusele Pishchalnikov vs. Venemaa (CE:ECHR:2009:0924JUD000702504).

²⁶ Poola Vabariik viitab eelkõige 12. mai 2005. aasta kohtuotsusele komisjon vs. Belgia (C-287/03, EU:C:2005:282).

59. Poola Vabariik väidab, et ühegi kohtuniku suhtes ei ole algatatud distsiplinaarmenetlust eelotsusetaotluse esitamise eest ning komisjoni esitatud näited ei tõenda vastupidist. Uurimised, mis viiakse läbi erandkorras ja mille tulemusel ei algatata tingimata distsiplinaarmenetlust, ei riku kohtute sõltumatust ning neil puudub „heidutav mõju“.

60. Taani Kuningriik, Soome Vabariik ja Rootsi Kuningriik väidavad, et nagu kinnitati kohtuotsuses Miasto Łowicz, ei tohi eelotsusetaotluse esitamine kaasa tuua distsiplinaarmenetlust. Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi sõnul tuleb arvesse võtta kohtunikele avalduvat „heidutavat mõju“.

VI. Analüüs

61. Minu analüüs koosneb kolmest põhiosast. Esiteks käsitlen seoses kolmanda ja neljanda etteheitega Poola Vabariigi vastuväiteid ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldatavuse ja ulatuse suhtes (A jagu). Seejärel analüüsin nende etteheidete põhjendatust, mis puudutavad ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu (B jagu) ning ETL artikli 267 teise ja kolmanda lõigu (C jagu) rikkumist.

62. Selle analüüsi põhjal olen jõudnud järeldusele, et ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik hõlmab õigust seaduse alusel moodustatud kohtule, õigust asja arutamisele mõistliku aja jooksul ja kaitseõigusi ning et sellel sätel ja ETL artiklil 267 põhinevad etteheited on põhjendatud.

A. ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaldatavus ja ulatus

63. Nagu Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, teeb ELL artiklis 2 tunnustatud õigusriigi väärtust täpsustav ELL artikkel 19 liikmesriikide kohtutele ja Euroopa Kohtule ülesandeks tagada liidu õiguse täielik kohaldamine kõikides liikmesriikides ning õigussubjektidele liidu õigusest tulenevate õiguste kohtulik kaitse.²⁷ Kuigi kohtukorraldus liikmesriikides kuulub viimati nimetatute pädevusse, on nad siiski kohustatud selle pädevuse teostamisel täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest ja eelkõige ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust.²⁸ Selle sätte kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et organid, mis on liidu õiguse tähenduses määratletavad „kohtuna“ ja mis kuuluvad tema õiguskaitse süsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades, vastaksid tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele.²⁹

64. Samuti on kindlalt välja kujunenud, et ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu esemelise kohaldamisala osas viitab see säte „liidu õigusega hõlmatud valdkondadele“, olenemata sellest, kas liikmesriigid kohaldavad liidu õigust harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.³⁰ Sellest järeldub, et artikli 19 lõike 1 teine lõik kuulub iga riigisisese kohtu suhtes alati kohaldamisele, kui see kohus võib lahendada küsimusi, mis on seotud liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega ja mis seega kuuluvad liidu õigusega hõlmatud valdkondadesse.³¹

²⁷ Vt 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 47).

²⁸ Vt 5. novembri 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (üldkohtute sõltumatus) (C-192/18, EU:C:2019:924, punkt 102).

²⁹ Vt 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 55).

³⁰ Vt 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus A. B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused) (C-824/18, EU:C:2021:153, punkt 111).

³¹ Vt kohtuotsus Miasto Łowicz (punkt 34).

65. Käesoleval juhul on selge, et kõrgeim kohus ja Poola üldkohtud lahendavad küsimusi, mis on seotud liidu õiguse kohaldamise või tõlgendamisega ja kuuluvad seetõttu liidu õigusega hõlmatud valdkondadesse.³² Seega on ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik kohaldatav käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi suhtes, mille eesmärk on vaidlustada vaidlusaluste riigisiseste meetmete, mis käsitlevad nimetatud kohtute kohtunike suhtes kohaldatavat distsiplinaarkorda, kooskõla kõnealuse sättega. Tähtsust ei oma asjaolu, et vaidlustatud meetmete alusel läbi viidud distsiplinaarmenetlused ei hõlma liidu õiguse rakendamist, samuti asjaolu, et liidul puudub kohtunike distsiplinaarvastutuse küsimuses üldine pädevus.

66. Vaidlust ei ole selles, et kohustus tagada õigus pöörduda sõltumatusse ja erapooletusse kohtusse tuleneb ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust ja hõlmab seega vaidlusaluste meetmete hindamist neil alustel. Käesolevas kohtuasjas tekib seoses nende meetmetega aga küsimus, kas see säte hõlmab muid harta artiklites 47 ja 48 sätestatud tagatisi, nimelt õigust seaduse alusel moodustatud kohtule, õigust asja arutamisele mõistliku aja jooksul ja kaitseõigusi.³³

67. Minu arvates tuleb sellele küsimusele vastata jaatavalt.

68. Nagu Euroopa Kohus on otsustanud,³⁴ hõlmavad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevad kohtute sõltumatuse tagatised kohtunike distsiplinaarsüsteemi raames eeskirju, mis näevad ette „sõltumatu organi sekkumise vastavalt menetlusele, mis täielikult tagab harta artiklitega 47 ja 48 tunnustatud õigused, sh kaitseõigused“. Sellest järeldub, et nõue kehtestada distsiplinaarkord, mis tagab harta artiklites 47 ja 48 sätestatud õigused, tuleneb ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust.

69. See analüüs on kooskõlas ka kohtupraktikaga, milles Euroopa Kohus on ühendanud ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga ja harta artiklis 47 sätestatud tagatised. Näiteks on Euroopa Kohus tunnistanud, et „ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga kohustatakse kõiki liikmesriike kehtestama liidu õigusega hõlmatud valdkondades tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks vajalikud õiguskaitsevahendid eelkõige harta artikli 47 tähenduses [...], mistõttu tuleb viimati nimetatud sätet ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu tõlgendamisel nõuetekohaselt arvesse võtta“.³⁵ See võib tuleneda asjaolust, et ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust sätestatud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte kujutab endast liidu õiguse üldpõhimõtet, mis tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest ning on sätestatud EIÕK artiklites 6 ja 13 ning mida on kinnitatud harta artiklis 47.³⁶ Nagu ma märkisin oma ettepanekus kohtuasjas A. K. jt,³⁷ moodustavad ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu ja harta artikli 47 ühised allikad nende vahele „põhiseadusliku silla“, mistõttu

³² Vt 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 56) ja 5. novembri 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (üldkohtute sõltumatus) (C-192/18, EU:C:2019:924, punkt 104).

³³ Eelkõige harta artikli 47 suhtes on kirjanduses erinevaid seisukohti; Vt näiteks Rizcallah, C. ja Davio, V., „L'article 19 du Traité sur l'Union européenne: Sésame de l'Union de droit“, *Revue trimestrielle des droits de l'homme*, 31. kd, 2020, lk 155–185, lk 178–181; Torres Pérez, A., „From Portugal to Poland: The Court of Justice of the European Union as watchdog of judicial independence“, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 27. kd, 2020, lk 105–119, lk 111–112.

³⁴ Vt 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 77) ja 5. novembri 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (üldkohtute sõltumatus) (C-192/18, EU:C:2019:924, punkt 114).

³⁵ Vt 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus A. B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused) (C-824/18, EU:C:2021:153, punkt 143, viited välja jäetud) ning vt ka nt 6. oktoobri 2020. aasta kohtuotsus État luxembourgeois (õigus esitada kaebus maksuteabe taotluse peale) (C-245/19 ja C-246/19, EU:C:2020:795, punkt 47) ja 20. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Republika (C-896/19, EU:C:2021:311, punkt 45).

³⁶ Vt 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus A. B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused) (C-824/18, EU:C:2021:153, punkt 110).

³⁷ Vt kohtujuristi ettepanek kohtuasjas A. K. jt (punkt 85). Vt ka kohtujurist Hogani ettepanek kohtuasjas Republika (C-896/19, EU:C:2020:1055, punktid 45–47).

neid käsitlev kohtupraktika paratamatult lõikub. Seega peavad kummagi sättega hõlmatud õigused omavahel kattuma ning ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik hõlmab muu hulgas ka kohustust tagada sõltumatud ja erapooletud kohtud.

70. Sellega seoses tuleb tunnistada, et õigus seaduse alusel moodustatud kohtule on otseselt seotud kohtute sõltumatusega³⁸ ning et see on ka üks tingimustest, mis peab olema täidetud, et oleks tegemist „kohtuga“ liidu õiguse tähenduses vastavalt ELTL artiklile 267.³⁹ Kohtupraktikast nähtub, et Euroopa Kohus tõlgendab kohtute sõltumatuse nõuet ELTL artikli 267 alusel ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust lähtudes.⁴⁰ Seega näib see kehtivat ka kõnealuse nõude kohta.

71. Lisaks kohtute sõltumatusele moodustavad õigus seaduse alusel moodustatud kohtule, õigus asja arutamisele mõistliku aja jooksul ja kaitseõigused osa õigusest õiglasele kohtulikule arutamisele, mis on kaitstud harta artikli 47 teise lõiguga ning artikli 48 lõikega 2 seoses kaitseõigustega. See toetab nende õiguste lisamist ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga hõlmatud tagatiste hulka, arvestades nende seotust kohtusüsteemi sõltumatusega, kuna nad koos moodustavad õiguse tõhusale kohtulikule kaitsele ja põhiõiguse õiglasele kohtulikule arutamisele põhielemendid.

72. Seetõttu olen seisukohal, et ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik hõlmab õigust seaduse alusel moodustatud kohtule, õigust asja arutamisele mõistliku aja jooksul ning harta artiklites 47 ja 48 sätestatud kaitseõigusi. Nii on harta artiklid 47 ja 48 kohaldatavad selliste kohtunike distsiplinaarkorda käsitlevate, liikmesriigi poolt ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu rakendamiseks vastu võetud riigisiseste meetmete suhtes nagu vaidlusalused meetmed. Sellest tulenevalt tuleb kolmanda ja neljanda etteheite kontekstis tagasi lükata Poola Vabariigi vastuväited, et kõnealused õigused ei tulene nimetatud sättest.

B. Etteheited, mis puudutavad ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu rikkumist

1. Esimene etteheide, mis puudutab kohtuotsuste sisu käsitamist distsiplinaarsüüteona

73. Komisjon väidab, et üldkohtute seaduse artikli 107 lõige 1 ja kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõiked 1 ja 3 rikuvad kohtute sõltumatuse põhimõtet, kuna need võimaldavad käsitada kohtuotsuste sisu distsiplinaarsüüteona. See väide tugineb üldkohtute seaduse artikli 107 lõike 1 sõnastusele ja eelkõige distsiplinaarsüütegude kategooriale, mis seisneb õigusnormide ilmselges ja raskes järgimata jätmises, arvestades selle kohaldamist ja laiemat konteksti, sealhulgas kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõigetes 1 ja 3 sätestatud vea tuvastamise mehhanismi.

74. Poola Vabariik väidab, et komisjon ei ole tõendanud, et vaidlusalused sätted rikuvad seda põhimõtet, võttes eelkõige arvesse üldkohtute seaduse artikli 107 lõike 1 sõnastust ja väljakujunenud tõlgendust ning kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõigete 1 ja 3 erinevat konteksti.

³⁸ Vt 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus Simpson ja HG vs. nõukogu ja komisjon (C-542/18 RX-II ja C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punkt 75) ja 1. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Guðmundur Andri Ástráðsson vs. Island (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, punktid 231–234). Vt ka minu ettepanekud kohtuasjades W. Ż. (kõrgeima kohtu erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium – ametisse nimetamine) (C-487/19, EU:C:2021:289) ja Prokurator Generalny (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegium – ametisse nimetamine) (C-508/19, EU:C:2021:290).

³⁹ Vt 24. mai 2016. aasta kohtuotsus MT Højgaard ja Züblin (C-396/14, EU:C:2016:347, punkt 23).

⁴⁰ Vt 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 43); 21. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus Banco de Santander (C-274/14, EU:C:2020:17, punkt 56) ja 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia kohtunike staatus) (C-658/18, EU:C:2020:572, punkt 45).

75. Kõigepealt tuleb meenutada, et liikmesriigid ei ole ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu alusel kohustatud kehtestama teatavat kindlat kohtunike distsiplinaarkorra mudelit. Oluline on see, et seda korda reguleerivad õigusnormid „pakuvad vajalikke tagatisi, et vältida mis tahes ohtu, et seda korda kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina“. ⁴¹ Eelkõige kuuluvad nende tagatiste hulka eeskirjad, mis määratlevad distsiplinaarsüütegude koosseisu. ⁴²

76. Samuti tuleb märkida, et kohtunike distsiplinaarvastutus on osa kohtute sõltumatuse tagatistest, mida käsitletakse rahvusvaheliste organite suunistes kohtute sõltumatuse kohta. ⁴³ Sellega seoses tuleb kohtunik võtta distsiplinaarvastutusele ametialaste käitumisreeglite kõige raskemate rikkumiste eest, mitte kohtuotsuste sisu tõttu, mis üldjuhul hõlmavad faktide ja tõendite hindamist ja seaduse tõlgendamist. ⁴⁴ Siiski puudub ühtne lähenemisviis distsiplinaarvastutuse sisulistele tingimustele ning paljudes riikides on distsiplinaarsüütegude määratlus sageli üldsõnaline. ⁴⁵

77. See räägib selle kasuks, kui oluline on võtta arvesse õigusraamistikku ja laiemat konteksti, milles distsiplinaarsüütegude konkreetset määratlust tõlgendatakse ja kohaldatakse. ⁴⁶ Mis puudutab kohtute sõltumatuse põhimõtte hindamist, siis järgib Euroopa Kohus terviklikku lähenemisviisi, mis võtab arvesse kõiki asjasse puutuvaid tegureid, mis on seotud asjaomaste riigisiseste meetmete konteksti ja kohaldamisega ning nende kumulatiivse mõjuga. ⁴⁷ Seega, kui mõni riigisisene meede eraldi võetuna seda põhimõtet isegi ei riku, ei pruugi see kehtida, kui vaadelda erinevaid tegureid koos. ⁴⁸

78. Käesoleval juhul leian, et komisjon on piisavalt tõendanud, et vaidlusalused sätted rikuvad kohtute sõltumatuse põhimõtet, mille järgimine on vajalik ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus sätestatud tõhusa kohtuliku kaitse nõuete täitmiseks.

79. Tuleb märkida, et nagu nähtub käesoleva ettepaneku punktist 17, oli üldkohtute seaduse artikli 107 lõikes 1 asjakohasel ajal ⁴⁹ distsiplinaarsüütegu määratletud kui õigusnormide ilmselge ja raske järgimata jätmine ning vääritud tegu, mis on sõnastatud üldiselt. Mõõnan, et see säte ja eelkõige õigusnormide ilmselge ja raske järgimata jätmise kategooria ei saa iseenesest rikkuda kohtute sõltumatuse põhimõtet. Siiski tuleb asuda seisukohale, et see säte võimaldab käsitada

⁴¹ Vt 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 77) ja kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ja C-355/19, EU:C:2020:746, punkt 265).

⁴² Vt 24. juuni 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 77).

⁴³ Vt näiteks Euroopa Nõukogu, Euroopa harta kohtunike statuudi kohta, 8.–10. juuli 1998, punkt 5; ÜRO kohtunike sõltumatuse aluspõhimõtted, 1985, punktid 17–20.

⁴⁴ Vt näiteks Euroopa Nõukogu ministrite komitee 17. novembri 2010. aasta soovitus CM/Rec(2010)12 kohtunike kohta: kohtunike sõltumatus, tulemuslikkus ja vastutus, punkt 66; ÜRO Inimõiguste Nõukogu eriraportööri 17. juuli 2020. aasta raport A/75/172 kohtunike suhtes rakendatavate distsiplinaarmeetmete kohta, punkt 21.

⁴⁵ Vt näiteks Euroopa Kohtunike Konsultatiivnõukogu (CCJE) 19. novembri 2002. aasta arvamus nr 3 (2002) kohtunike ametialase käitumise, eeskätt kutse-eetika, sobimatu käitumise ja erapooletuse kohta, punktid 63–65; käesoleva ettepaneku 44. joonealuses märkuses viidatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni aruanne, punkt 22.

⁴⁶ Vt selle kohta EIK 9. jaanuari 2013. aasta kohtuotsus Volkov vs. Ukraina (CE:ECHR:2013:0109JUD002172211, punktid 175–185). Vt ka kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice (C-397/19, EU:C:2020:747, punktid 100 ja 101).

⁴⁷ Vt kohtuotsus A. K. jt (punkt 142) ja 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Land Hessen (C-272/19, EU:C:2020:535, punkt 57).

⁴⁸ Vt kohtuotsus A. K. jt (punkt 152).

⁴⁹ Seda sätet muudeti 14. veebruaril 2020 jõustunud riigisiseste õigusnormidega (mida hakati meedias nimetama „suukorvistamise seaduseks“). Nende õigusnormidega lisati muu hulgas teatavad distsiplinaarsüütegude kategooriad, säilitades samas sisuliselt käesolevas asjas vaidlusel all olevad. Selle kohta esitas komisjon Poola Vabariigi vastu neljanda liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi (vt käesoleva ettepaneku 8. joonealune märkus).

kohtuotsuste sisu distsiplinaarsüüteona ega kujuta endast seega tõhusat tagatist kohtute sõltumatus riive vastu, võttes arvesse laiemat konteksti ja selle praktilist kohaldamist Poolas, mis ei ole võrreldav teistes liikmesriikides valitseva olukorraga.

80. Selles suhtes paigutub üldkohtute seaduse artikli 107 lõige 1 Poola kohtusüsteemis tehtud seadusemuudatuste ja eelkõige kohtunike uue distsiplinaarkorra konteksti, mis suurendab ohtu, et selle sätte alusel võib algatada distsiplinaarmenetluse või võtta meetmeid, et avaldada kohtunikele poliitilist survet nende otsuste sisu tõttu. Eelkõige tuleb märkida, et selle sätte lõplik tõlgendamine on usaldatud distsiplinaarkollegiumile, kelle sõltumatus on seatud kahtluse alla (mida käsitlen allpool seoses teise etteheitega) ja kes on juba tõlgendanud seda sätet nii, et see hõlmab kohtuotsuste sisu (vt käesoleva ettepaneku punkt 42). Nagu märgivad Belgia Kuningriik, Taani Kuningriik, Soome Vabariik ja Rootsi Kuningriik, on olemas arvukalt rahvusvaheliste organisatsioonide aruandeid,⁵⁰ milles rõhutatakse uue distsiplinaarkorra kahjulikku mõju ja eelkõige ohtusid, mis Poola õiguses laialt sõnastatud distsiplinaarsüütegude määratlusest kohtute sõltumatus tuletavad.

81. Võimalust, et kohtunikke võetakse vastutusele nende otsuste sisu eest, näivad minu meelest võimendavat kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõiked 1 ja 3, mis võimaldavad kõrgeimal kohtul taotleda distsiplinaarmenetluse algatamist kohtuniku suhtes, kui ta avastab vea tuvastamisega seotud asja läbivaatamisel õigusnormide ilmselge järgimata jätmise. Isegi kui eeldada, nagu väidab Poola Vabariik, et selles sättes sisalduv mõiste „õigusnormide ilmselge järgimata jätmine“ esineb teistsuguses kontekstis kui üldkohtute seaduse artikli 107 lõikes 1 sätestatud mõiste „õigusnormide ilmselge ja raske järgimata jätmine“, ei saa välistada, et viis, kuidas see säte on sõnastatud üldkohtute seaduse artikli 107 lõikega 1 uue distsiplinaarkorra raames, ei anna kohtunike kaitseks piisavaid tagatiseid.

82. Kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõigetest 1 ja 3 tuleneb, et distsiplinaarkollegium on esimese astme distsiplinaarkohus, sealhulgas üldkohtute kohtunikke puudutavates kohtuasjades. Seda sätet kohaldab erakorralise kontrolli ja avalike asjade kollegium, mis on samuti loodud kõrgeima kohtu seadusega ja mis koosneb kohtunikest, kes on ametisse nimetatud vast loodud kohtute nõukojate ettepanekul, ning seda uue erakorralise kaebemenetluse raames, mille kohaselt see kollegium võib vaadata läbi üldkohtute lõplikke otsuseid alates 1997. aastast.⁵¹ Kuigi see kollegium ja menetlus ei ole käesolevas asjas vaidluse all, kuuluvad need siiski vaidlusaluste sätete laiemasse konteksti. Nagu Taani Kuningriik märkis, aitab seos kaebuste, sealhulgas erakorraliste kaebuste läbivaatamise ja distsiplinaarmenetluse algatamise vahel kaasa kohtunikele surve avaldamisele nende õigusemõistmisega seotud ülesannete täitmisel.

83. Lisaks, nagu nähtub käesoleva ettepaneku punktides 41 ja 42, on komisjon esitanud tõendeid üldkohtute seaduse artikli 107 lõike 1 kohaldamise kohta praktikas, mis minu arvates tõendab kohtuotsuste sisu käsitlemist distsiplinaarsüüteona. Poola Vabariigi argumendid, millega vaidlustatakse komisjoni esitatud näidete asjakohasus, ei ole veenvad. Eelkõige on tõsi, et nagu nähtub väljakujunenud kohtupraktikast, tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata põhjendatud arvamusel määratud tähtaja lõppemisel, milleks käesoleval juhul on 17. september 2019, liikmesriigis valitsenud olukorra alusel ning hiljem aset leidnud muutusi ei

⁵⁰ Vt muu hulgas Veneetsia komisjoni ja Euroopa Nõukogu inimõiguste ja õigusriigi peadirektoraadi 22. juuni 2020. aasta arvamus nr 977/2020 (CDL-AD(2020)017), punkt 44; Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee 28. jaanuari 2020. aasta resolutsioon 2316 demokraatlike institutsioonide toimimise kohta Poolas, punkt 11; riikide korrupsioonivastase ühenduse (GRECO) 6. detsember 2019. aasta neljas hindamisvoor, teise nõuetele vastavuse aruande teine lisa (GrecoRC4(2019)23), eelkõige punktid 58 ja 66.

⁵¹ Nagu komisjon märkis, kritiseeriti seda menetlust muu hulgas Veneetsia komisjoni 11. detsembri 2017. aasta arvamusel nr 904/2017 (CDL-AD(2017)031), punktid 53–63.

saa Euroopa Kohus arvesse võtta.⁵² Siiski, nagu märkis komisjon, kuigi mõned neist näidetest puudutasid hilisemaid sündmusi, võivad need kinnitada tema hagiavalduses seda perioodi puudutavaid argumente ja tõendeid ning on seega käesolevas asjas asjakohased.⁵³

84. Isegi kui – nagu väidab Poola Vabariik – mõni näide ei puudutanud õigusnormide ilmselget ja rasket järgimata jätmist, tõendavad need siiski, et üldkohtute seaduse artikli 107 lõikes 1 sätestatud distsiplinaarsüütegude määratlused võivad tõepoolest hõlmata ka kohtuotsuste sisu ja et see ei sisalda piisavaid tagatise kohtunike kaitseks. Komisjoni esitatud näited annavad tunnistust distsiplinaarmenetlusest või kohtunike suhtes võetud meetmetest selliste otsuste tõttu, mille need kohtunikud on teinud seoses muudatustega Poola kohtusüsteemis ja Poola kohtunike sõltumatusega.⁵⁴ Asjaolul et uurimised ei toonud kaasa distsiplinaarsüüdistuste esitamist asjaomastele kohtunikele või et distsiplinaarametniku hinnang ei ole distsiplinaarkohtutele siduv, ei ole tähtsust, kuna sellised meetmed võivad avaldada kohtunikele survet. Pelk võimalus, et kohtunike suhtes võidakse nende poolt tehtud kohtuotsuste sisu tõttu algatada distsiplinaarmenetlus või võtta nende vastu meetmeid, omab kahtlemata „heidutavat mõju“ nii neile kohtunikele kui ka teistele kohtunikele tulevikus, mis on vastuolus kohtute sõltumatusega.

85. Eeltoodud põhjendusi arvestades on komisjoni esimene etteheide põhjendatud.

2. Teine etteheide, mis puudutab distsiplinaarkolleegiumi sõltumatust ja erapooletust

86. Komisjon väidab, et kõrgeima kohtu seaduse artikli 3 lõige 5, artikkel 27 ja artikli 73 lõige 1 koostoimes kohtute nõukoja seaduse artikliga 9a ei taga distsiplinaarkolleegiumi sõltumatust ja erapooletust. Ta tugineb oma väidetes mitmele asjaolule ning samuti kohtuotsusele A. K. jt ja seda otsust kohaldavale kõrgeima kohtu praktikale.

87. Poola Vabariik väidab, et kohtute sõltumatuse rikkumist ei ole tuvastatud, võttes eelkõige arvesse distsiplinaarkolleegiumi kohtunike ametisse nimetamise menetlust ja neile Poola õiguses antud tagatise.

88. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et kohtunike suhtes kohaldatavat distsiplinaarkorda käsitlevad normid aitavad tagada kohtute sõltumatust ja erapooletust, et kõrvaldada õigussubjektide võimalikud õiguspärased kahtlused selles suhtes, kas nimetatud kohus on väljaspool väliste tegurite, eelkõige seadusandliku ja täidesaatva võimu otsese või kaudse mõju haardeulatust ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne. Seetõttu ei tohi lubada mingit muljet kohtu sõltumatuse või erapooletuse puudumisest, mis võib nõrgendada usaldust, mida demokraatliku ühiskonna kohtud peavad õigussubjektidele sisendama.⁵⁵

⁵² Vt 24. juuni 2019. aasta kohtuotsuse komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatuse) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkt 30). Käesoleval juhul kaks kuud pärast põhjendatud arvamuse saamist 17. juulil 2019 (vt käesoleva ettepaneku punkt 27).

⁵³ Vt 10. detsembri 2009. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ühendkuningriik (C-390/07, ei avaldata, EU:C:2009:765, punktid 59 ja 63).

⁵⁴ Neid näiteid on mainitud mitmes riigisiseste ja rahvusvaheliste organisatsioonide aruandes distsiplinaarmenetluste ja Poola kohtunike suhtes võetud meetmete kohta. Vt muu hulgas Amnesty International, Poland: Free Courts, Free People, July 2019; Helsinki Foundation for Human Rights, Disciplinary Proceedings Against Judges and Prosecutors, February 2019; Themis Association of Judges, Response of the Polish authorities to the CJEU judgment of 19 November 2019, updated as of 31 December 2020. Nagu on märgitud käesoleva ettepaneku 45. joonealuses märkuses viidatud CCJE arvamuse nr 3 (2002) punktis 69, tähendavad distsiplinaarmetmed mis tahes meetet, mis kahjustab kohtuniku staatust või karjääri.

⁵⁵ Vt kohtuotsus A. K. jt (eelkõige punktid 123–129 ja 153).

89. Kohtuotsuses A. K. jt⁵⁶ täpsustas Euroopa Kohus sõltumatuse ja erapooletuse nõuete ulatust distsiplinaarkolleegiumi moodustamisel. Ta märkis, et ainuüksi asjaolu, et selle kolleegiumi kohtunikud nimetab ametisse vabariigi president, ei tekita kahtlusi nende erapooletuse suhtes, kui pärast ametisse nimetamist on nad oma ülesannete täitmisel sõltumatud. Euroopa Kohus tuvastas siiski mitu tegurit, mis kogumis võivad selle kahtluse alla seada.

90. Euroopa Kohus leidis nimetatud kohtuotsuses,⁵⁷ et mis puudutab kohtute nõukoja sõltumatust, mis on asjakohane selle kontrollimisel, kas nimetatud organi valitud kohtunikud vastavad sõltumatuse ja erapooletuse nõuetele, siis nende elementide hulka kuulus eelkõige see, et vast loodud kohtute nõukoda moodustati endiste liikmete nelja-aastase ametiaja lühendamise teel ning et 15 kohtute nõukoja kohtunikest liiget, kelle olid varem valinud nende kolleegid, valitakse nüüd seadusandlike võimude poolt. Distsiplinaarkolleegiumit otseselt iseloomustavate elementide osas märkis Euroopa Kohus järgmist: esiteks on sellel organil ainupädevus lahendada asju, mis puudutavad meetmeid, mille kohta Euroopa Kohus leidis oma 24. juuni 2019. aasta otsuses komisjon vs. Poola (kõrgeima kohtu sõltumatus),⁵⁸ et need on vastuolus ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga; teiseks koosneb see organ äsja ametisse nimetatud kohtunikest, kelle hulgast puuduvad kõrgeima kohtus juba töötanud kohtunikud; ning kolmandaks on tal võrreldes selle kohtu teiste kolleegiumidega iseäranis suur autonoomia.

91. Kõrgeima kohtu tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse kolleegium leidis 5. detsembri 2019. aasta otsuses⁵⁹ (ühes neist kohtuasjadest, millest tulenes kohtuotsus A. K. jt), tuginedes kohtuotsusele A. K. jt, et kohtute nõukoda ei ole oma praeguses koosseisus sõltumatu organ ning et distsiplinaarkolleegium ei ole kohus harta artikli 47, EIÕK artikli 6 ja Poola põhiseaduse artikli 45 lõike 1 tähenduses. Kohtute nõukoja osas mainiti selles kohtuotsuses eelkõige puudusi tema liikmete valimise protsessis, tema alluvust poliitilistele organitele ja tema tegevust, mis on vastuolus kohtute sõltumatusega. Distsiplinaarkolleegiumi kohta märgiti selles kohtuotsuses eelkõige, et kõigil sellesse kolleegiumisse nimetatud kohtunikel on tugevad sidemed seadusandliku või täidesaatva võimuga; nende kohtunike ametisse nimetamise konkursi tingimusi muudeti menetluse käigus; kõrgeim kohus ei osalenud nende kohtunike ametisse nimetamise protsessis; distsiplinaarkolleegiumi tegevuse eesmärk oli eelotsusetaotluste tagasivõtmine; distsiplinaarkolleegiumi poolt lahendatud distsiplinaarasjad näitasid, et kohtunikku võib süüdistada distsiplinaarsüütegudes tema poolt tehtud kohtuotsuste tõttu, kuigi varem see nii ei olnud.

92. Kõrgeim kohus (teguksesed samas koosseisus kui neis kohtuasjades, millest tulenevalt tehti kohtuotsus A. K. jt) leidis oma 15. jaanuari 2020. aasta kohtuotsustes⁶⁰ sarnastel põhjustel, et distsiplinaarkolleegium ei ole sõltumatu ja erapooletu kohus, võttes arvesse nimetatud kolleegiumi asutamise, volituste ja koosseisuga seotud tingimusi ning kohtute nõukoja osalemist selle liikmete valimisel.

⁵⁶ Vt kohtuotsus A. K. jt (punktid 133 ja 134).

⁵⁷ Vt kohtuotsus A. K. jt (punktid 137–151). Kohtute nõukoja kohta vt ka 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus A. B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused) (C-824/18, EU:C:2021:153, punktid 130–135) ja minu ettepanek kohtuasjas A. B. jt (C-824/18, EU:C:2020:1053, punktid 116–126).

⁵⁸ C-619/18, EU:C:2019:531.

⁵⁹ 5. detsembri 2019. aasta otsus (III PO 7/18), eelkõige punktid 38–81.

⁶⁰ 15. jaanuari 2020. aasta määrused (III PO 8/18 ja III PO 9/18).

93. 23. jaanuari 2020. aasta resolutsioonis⁶¹ nõustus kõrgeim kohus (tegutsedes ühendatud tsiviilkolleegiumi, kriminaalkolleegiumi ning tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse asjade kolleegiumi koosseisus) 5. detsembri 2019. aasta kohtuotsusega, et kohtute nõukoda ja distsiplinaarkolleegium ei ole sõltumatud organid. Eelkõige märgiti selles resolutsioonis, et kohtute nõukoda on allutatud poliitilistele võimuorganitele, mistõttu tema korraldatavad konkursid kohtunike ametikohtade täitmiseks on puudulikud, tekitades seega põhimõttelisi kahtlusi isikute kohtunikuametisse nimetamise põhjuste suhtes. Samuti ei ole distsiplinaarkolleegiumi koosseisude otsuste näol selle organi korralduse, süsteemi, ametisse nimetamise menetluse ja sõltumatuse tõttu tegemist nõuetekohaselt ametisse määratud kohtu otsustega. Kui need kohtukoosseisud tegid otsuseid vast loodud kohtute nõukoja poolt valitud kohtunike osavõtul, siis olid nad nimetatud resolutsiooni hinnangul järelikult moodustatud õigusvastaselt.

94. Käesolevas asjas on komisjon piisavalt tõendanud, et vaidlusalused sätted ei taga distsiplinaarkolleegiumi sõltumatust ja erapooletust ning on seetõttu vastuolus ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga.

95. Tuleb märkida, et kohtuotsus A. K. jt on käesolevas asjas asjakohane. Kuigi selle järeldused puudutasid harta artiklit 47, märkis Euroopa Kohus, et need oleksid olnud samad ka ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu puhul.⁶² Vastupidi Poola Vabariigi väidetele ei tõenda see kohtuotsus vaidlusaluste sätete kooskõla liidu õigusega. Asjaolu, et Euroopa Kohus ei ole tuvastanud kohtute nõukoja ja distsiplinaarkolleegiumi käsitlevate riigisiseste õigusnormide vastuolu ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga, tuleneb tema pädevustest ELTL artikli 267 alusel.⁶³ Minu arvates toetab kohtuotsus A. K. jt tugevalt järeldust, et komisjoni viidatud ja selles kohtuotsuses analüüsitud asjaolude kombinatsiooni alusel ei vasta distsiplinaarkolleegium ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus sätestatud sõltumatuse ja erapooletuse nõuetele. Nagu ma oma ettepanekus selles kohtuasjas järeldasin,⁶⁴ lõpetati kohtute nõukoja eelmiste liikmete volitused enne tähtaega ja kohtunikest liikmete ametisse nimetamise meetodi muutmine tähendab, et kohtute nõukoja 25 liikmest 23 tuleb seadusandliku ja täidesaatva võimuorgani poolt, mis kogumis tõendab kohtute nõukoja sõltumatust kahjustavate puuduste olemasolu.

96. Lisaks, võttes arvesse eespool viidatud kohtuotsust A. K. jt ning minu ettepanekut selles kohtuasjas,⁶⁵ iseloomustavad distsiplinaarkolleegiumi mitu asjaolu, mis kogumis tekitavad põhjendatud kahtlusi selle kolleegiumi sõltumatuse ja erapooletuse suhtes: esiteks loodi see Poola kohtusüsteemi käsitlevate seadusandlike meetmete raames ning anti talle ülesandeks lahendada kohtunike staatusega seotud kohtuasju, eelkõige distsiplinaarasju, mis on nende meetmetega seotud aspektid; teiseks koosneb see kolleegium äsja ametisse nimetatud kohtunikest, kelle on välja pakkunud vastvalt moodustatud kohtute nõukoda, välistades seega praegu kõrgeimas kohtus ametis olevad kohtunikud; ning kolmandaks on tal võrreldes selle kohtu teiste kolleegiumidega suurem organisatsiooniline ja finantsiline autonoomia.

97. Kõrgeim kohus tunnistas käesoleva ettepaneku punktides 91–93 viidatud otsustes ise kohtute nõukoja ja distsiplinaarkolleegiumi sõltumatuse puudumist. Vastupidi sellele, mida väidab Poola Vabariik, käsitlevad need kohtuotsused komisjoni mainitud elemente ja on seega käesolevas asjas asjakohased. Selle liikmesriigi poolt viidatud asjaolu, et Trybunał Konstytucyjny (Poola

⁶¹ 23. jaanuari 2020. aasta resolutsioon (BSA I-4110-1/20), eelkõige punktid 31–45. Sellel resolutsioonil on õigusjõud (vt punktid 2 ja 3).

⁶² Vt kohtuotsus A. K. jt, punktid 167–169.

⁶³ Vt kohtuotsus A. K. jt, punkt 132.

⁶⁴ Vt ettepanek kohtuasjas A. K. jt (punktid 131–137).

⁶⁵ Vt ettepanek kohtuasjas A. K. jt (punktid 138 ja 139).

konstitutsioonikohus) tunnistas kõrgeima kohtu 23. jaanuari 2020. aasta otsuse põhiseadusvastaseks⁶⁶ või et nimetatud kohus toetas kohtute nõukoja koosseisu puudutavaid seadusemuudatusi,⁶⁷ ei mõjuta kohtute sõltumatuse nõudeid, millele see kolleegium peab liidu õiguse kohaselt vastama.

98. Poola Vabariigi argumendid, mille kohaselt distsiplinaarkolleegiumi suur organisatsiooniline ja finantsautonoomia tugevdab selle kolleegiumi sõltumatust, ei veena mind, kui vaadelda neid elemente laiemas kontekstis. Asjaolu, et ainult selle kolleegiumi kohtunikud saavad 40% rohkem töötasu kui teised kõrgeima kohtu kohtunikud ilma nähtava seoseta selle kolleegiumi konkreetse tegevuse või töökoormusega, võib minu arvates tekitada põhjendatud kahtlusi, et sellised hüved on ajendatud muudest eesmärkidest. Sarnaseid kahtlusi tekitavad: asjaolu, et distsiplinaarkolleegiumi esimees täidab distsiplinaarkolleegiumi suhtes tavaliselt kõrgeima kohtu esimesele esimehele määratud ülesandeid; distsiplinaarkolleegiumi tulud ja kulud kinnitatakse, ilma et kõrgeima kohtu esimene esimees võiks neid muuta; distsiplinaarkolleegiumi esimehele on antud pädeva ministri volitused selle kolleegiumi toimimisega seotud eelarve täitmiseks, kuna on raske mõista, kuidas need elemendid on seotud ilmse eesmärgiga kaitsta distsiplinaarkolleegiumi kohtunikke kollegiaalsuse ohu eest.

99. Lisaks näib mulle, et argumendid, mis käsitlevad vabariigi presidendi põhiseaduslikku õigust nimetada ametisse kohtunikke, distsiplinaarkolleegiumi kohtunikele kohaldatavaid formaalseid sõltumatuse tagatise ja statistikat selle kolleegiumi otsuste kohta, ei ole piisavad, et hajutada õiguspäraseid kahtlused selle kolleegiumi sõltumatuse puudumise kohta, kui võtta arvesse kogu õiguslikku raamistikku tervikuna ja kõiki käesoleva ettepaneku punktides 95–97 esitatud elemente.

100. Eeltoodud põhjendusi arvestades on komisjoni teine etteheide põhjendatud.

3. Kolmas etteheide, mis puudutab distsiplinaarkolleegiumi esimehe pädevust määrata distsiplinaarkohus

101. Komisjon väidab, et andes distsiplinaarkolleegiumi esimehele kaalutusõiguse määrata üldkohtute kohtunike asjades pädev esimese astme distsiplinaarkohus, rikuvad üldkohtute seaduse artikli 110 lõige 3 ja artikli 114 lõige 7 nõuet, et selline kohus peab olema moodustatud seaduse alusel vastavalt ELL artikli 19 lõike 1 teisele lõigule, võttes arvesse Euroopa Kohtu ja EIK praktikat.

102. Poola Vabariik väidab, et komisjon ei ole tõendanud, et vaidlusalused sätted rikuvad seda nõuet, võttes arvesse distsiplinaarkohtute sõltumatuse tagatise.

103. Käesoleva ettepaneku punktides 67–72 esitatud analüüsi kohaselt hõlmab ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik harta artikli 47 teises lõigus sätestatud õigust seaduse alusel moodustatud kohtule. Seega peaks selle mõiste tähenduse ja ulatuse sisustamisel võtma arvesse EIÕK artikli 6 lõiget 1 käsitlevat EIK praktikat, millest lähtudes tuleb harta seda artiklit tõlgendada.⁶⁸

⁶⁶ 20. aprilli 2020. aasta otsus (U 2/20).

⁶⁷ 25. märtsi 2019. aasta otsus (K 12/18).

⁶⁸ Vt 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus *Review Simpson ja HG vs. nõukogu ja komisjon* (C-542/18 RX-II ja C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punkt 72).

104. Nagu Euroopa Kohus on tunnistanud,⁶⁹ ei puuduta EIÕK artikli 6 lõikes 1 sisalduv mõiste „seaduse alusel moodustatud kohus“ mitte üksnes kohtu enda eksisteerimise õiguslikku alust, vaid ka kohtu koosseisu igas kohtuasjas ning mis tahes muud riigisisest õigusnormi, mille järgimata jätmise muudab ühe või mitme kohtuniku osalemise asja läbivaatamisel õigusvastaseks. EIK on oma praktikas⁷⁰ rõhutanud, et EIÕK artikli 6 lõikes 1 sätestatud nõue, mille kohaselt peab kohus olema alati „moodustatud seaduse alusel“, tagab, et õigusemõistmise korraldus põhineb seadusandliku võimu kehtestatud õigusnormidel ega sõltu seega täidesaatva võimu ega kohtuasutuste endi kaalutusõigusest, mis küll iseenesest ei tähenda, et kohtutel ei oleks mingit kaalutusruumi asjakohaste riigisiseste õigusnormide tõlgendamiseks.

105. Eelkõige leidis EIK 12. jaanuari 2016. aasta kohtuotsuses *Miracle Europe Kft. vs. Ungari*,⁷¹ et kui kohtuasja määramine põhineb kaalutusõigusel selles mõttes, et selle tingimused ei ole seadusega ette nähtud, seab see olukord ohtu erapooletuse mulje, võimaldades spekuloida poliitiliste või muude jõudude mõju üle määratud kohtule. Sellest tulenevalt otsustas EIK, et EIÕK artikli 6 lõikega 1 oli vastuolus see, kui riigisisese meetmega antakse vast loodud riikliku kohtuameti esimehele (kellel olid ulatuslikud volitused haldusküsimustes ja teataval määral ka kohtunike isikliku staatuse suhtes) kaalutusõigus kohtuasja teisele kohtule üleandmiseks, kuna sellise üleandmise kriteeriumid ei olnud sätestatud kohaldatavates õigusnormides. Vaidluse all ei olnud mitte kohtu õiguspärane olemasolu, vaid sellele kohtule kohtuasja määramise õiguspärasus. EIK jaoks väljendus kohtuasja üleandmise põhinemine kaalutusõigusel selles, et puudusid kontrollitavad põhjused ja kriteeriumid selle kohta, milliseid kohtuasju üle antakse.

106. Käesolevas asjas on komisjon piisavalt tõendanud, et vaidlusalused sätted rikuvad õigust seaduse alusel moodustatud kohtule, mille järgimine on vajalik ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus sätestatud tõhusa kohtuliku kaitse nõuete täitmiseks.

107. Minu arvates tuleb tagasi lükata Poola Vabariigi argumendid, mille kohaselt ei puuduta vaidlusalused sätted seadusega ette nähtud distsiplinaarkohtute olemasolu ja koosseisu, vaid üksnes seda, et distsiplinaarkolleegiumi esimees määrab territoriaalse pädevusega kohtu. Arvestades EIK praktikat EIÕK artikli 6 lõike 1 kohta, mida on mainitud käesoleva ettepaneku punktides 104 ja 105, tekitab asjaolu, et vaidlusalustes sätetes puuduvad viited kriteeriumidele, mille kohaselt on distsiplinaarkolleegiumi esimehel õigus määrata pädev distsiplinaarkohus, välja arvatud kohus, kus töötab süüdistatav kohtunik, ohu, et seda kaalutusõigust saab kasutada viisil, mis kahjustab distsiplinaarkohtute staatust seaduse alusel moodustatud kohtutena.

108. Seda ohtu näivad tugevdavat uue distsiplinaarkorra laiema kontekstiga seotud lisaelemendid. Eelkõige võib väita, et distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus puudumine, mis on teise etteheite esemeks, tugevdab põhjendatud kahtlust selle kolleegiumi esimehe sõltumatus suhtes. Samuti ei ole vaidluse all see, et üldkohtute kohtunike jaoks loodi selle korraga apellatsioonikohtute juurde alalised distsiplinaarkohtud, kus töötavad kohtute nõukoja – kelle sõltumatus on samuti kahtluse all, nagu on märgitud teises etteheites – ettepanekul justiitsministri poolt kuueks aastaks ametisse nimetatud kohtunikud. See tähendab, et kuigi konkreetse kohtuasja arutamiseks moodustata kohtukoosseis määratakse konkreetse distsiplinaarkohtu kohtunike hulgast loosi teel, on asja lahendavad kohtunikud valinud justiitsminister ning samuti otsustab justiitsminister iga distsiplinaarkohtu kohtunike arvu. See suurendab ohtu, et vaidlusaluseid sätteid saab kasutada

⁶⁹ Vt 26. märtsi 2020. aasta kohtuotsus *Review Simpson ja HG vs. nõukogu ja komisjon (C-542/18 RX-II ja C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punkt 73)*.

⁷⁰ Vt näiteks EIK 28. aprilli 2009. aasta otsus *Savino jt vs. Itaalia (CE:ECHR:2009:0428)UD001721405, punkt 94)*.

⁷¹ CE:ECHR:2016:0112)UD005777413, punktid 57–63 ja 67.

teatava kohtuasja määramiseks teatavale kohtule, et saavutada teatav tulemus, mis on vastuolus ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tuleneva nõudega, et kohus peab olema moodustatud seaduse alusel.

109. Eeltoodud põhjendusi arvestades on komisjoni kolmas etteheide põhjendatud.

4. Neljas etteheide, mis puudutab kohtunike menetlusõiguste mittejärgimist

110. Komisjon väidab esiteks, et andes justiitsministrile võimaluse hoida tänu justiitsministri distsiplinaarametniku ametisse määramisele lõputult jõus süüdistusi üldkohtute kohtunike vastu, rikub üldkohtute seaduse artikkel 112b õigust asja uurimisele mõistliku aja jooksul, ja teiseks, et nähes ette, et *ex officio* kaitsja määramisega seotud tegevus ei peata menetlust ning et selle menetluse võib läbi viia kohtuniku või tema kaitsja puudumisel, rikuvad nimetatud seaduse artikkel 113a ja artikli 115a lõige 3 ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevaid kaitseõigusi. Ta tugineb oma etteheites nende sätete sõnastusele ja EIK praktikale EIÕK artikli 6 kohta.

111. Poola Vabariik väidab, et sellist rikkumist ei ole tõendatud, võttes arvesse Poola õiguses kohtunikele antud tagatise.

112. Käesoleva ettepaneku punktist 68 tuleb meelde tuletada, et kohtunike distsiplinaarkorda reguleerivad õigusnormid, sealhulgas need, mis näevad ette „sõltumatu organi sekkumise vastavalt menetlusele, mis täielikult tagab harta artiklitega 47 ja 48 tunnustatud õigused, sh kaitseõigused“, kuuluvad ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus sätestatud kohtute sõltumatu põhiliste tagatiste hulka. Sellest järeldub, et selle sätte alusel kohaldatakse harta artiklite 47 ja 48 nõudeid kohtunike vastu algatatud distsiplinaarmenetluste suhtes.⁷²

113. See kajastub rahvusvaheliste organisatsioonide välja antud suunistes kohtute sõltumatu kohta, mille kohaselt peaks sellised asjad lahendama sõltumatu organ menetluses, mis tagab õiglase kohtuliku arutamise ja täielikud kaitseõigused.⁷³

114. Täpsemalt tagab harta artikli 47 teine lõik õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele, mis koosneb erinevatest elementidest, milleks on eelkõige kaitseõigused, poolte võrdsuse põhimõte, õigus pöörduda kohtusse ning õigus lasta end nõustada, kaitsta ja esindada.⁷⁴ Iga süüdistatava õigus kaitsele on tagatud ka harta artikli 48 lõikega 2. Harta selgituste kohaselt vastab harta artikli 47 teine lõik EIÕK artikli 6 lõikele 1 ja harta artikli 48 lõige 2 on sama, mis EIÕK artikli 6 lõige 3, mistõttu tuleb neid harta artikleid tõlgendada viisil, mis ei jää alla EIÕK artiklis 6 sätestatud kaitse tasemele, nagu seda on tõlgendanud EIK.⁷⁵

115. Euroopa Kohtu praktika kohaselt⁷⁶ tuleb mõistliku aja nõuet hinnata kõiki asjas tähtsust omavaid asjaolusid arvestades, võttes arvesse kohtuvaidluse olulisust huvitatud isiku jaoks, selle keerukust ning pädevate asutuste ja poolte käitumist, ning lisaks ei tule sellest nõudest kriminaalõiguses kinni pidada mitte ainult kohtumenetluses, vaid ka kohtueelse menetluse

⁷² Vt käesoleva ettepaneku punktid 67–72. Vt ka kohtujurist Bobeki ettepanek kohtuasjas Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ jt (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ja C-355/19, EU:C:2020:746, punkt 265).

⁷³ Vt näiteks käesoleva ettepaneku 43. joonealuses märkuses viidatud Euroopa harta, punkt 5.1; käesoleva ettepaneku 45. joonealuses märkuses viidatud CCJE arvamus nr 3 (2002), punktid 69, 71 ja 77; käesoleva ettepaneku 43. joonealuses märkuses viidatud ÜRO aluspõhimõtted, punktid 17, 19 ja 20.

⁷⁴ Vt selle kohta 6. novembri 2012. aasta kohtuotsus Otis jt (C-199/11, EU:C:2012:684, punkt 48).

⁷⁵ Vt 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Gambino ja Hyka (C-38/18, EU:C:2019:628, punkt 39).

⁷⁶ Vt 5. juuni 2018. aasta kohtuotsus Kolev jt (C-612/15, EU:C:2018:392, punktid 71 ja 72).

staadiumis alates hetkest, mil isik muutub süüdistatavaks. Samuti tuleb kaitseõiguste rikkumise esinemist hinnata iga üksikjuhtumi eriomaste asjaolude, eelkõige asjasse puutuva akti laadi, selle vastuvõtmise konteksti ja asjaomast valdkonda reguleerivate õigusnormide alusel.⁷⁷ Sellega seoses hõlmavad kaitseõigused eelkõige võistlevuse ja *audiatur et altera pars* (mida nimetatakse ka *audi alteram partem*) põhimõtet, mis sisuliselt tagavad, et pooled on teadlikud menetluse tulemuse määravatest faktidest ja õiguslikest asjaoludest ning saavad nende üle vaielda ja nende suhtes oma seisukohad esitada,⁷⁸ samas kui poolte võrdsuse põhimõte tagab kummalegi poolele mõistliku võimaluse oma seisukoha ja tõendite esitamiseks tingimustes, mis ei asetaks ühte neist oma vastasega võrreldes oluliselt ebasoodsamasse olukorda.⁷⁹

116. Samuti on EIK oma praktikas⁸⁰ tunnustanud mõistliku aja nõuet, võistlevuse põhimõtet ja poolte võrdsuse põhimõtet kui EIÕK artikli 6 lõike 1 tsiviil- ja kriminaalõiguslike osadega kaitstud õiglase kohtumenetluse põhielemente. Sellega seoses analüüsib EIK menetluse kestuse mõistlikkust asja konkreetsete asjaolude valguses, lähtudes selle keerukusest, kaebaja ja asjaomaste ametiasutuste käitumisest ning asja olulisusest kaebaja jaoks.⁸¹ See tähtaeg hakkab üldiselt kulgema siis, kui algatatakse menetlus tsiviilasjas⁸² või kui isikule esitatakse süüdistus või kui kriminaalasjas võetud meetmed teda igal juhul oluliselt mõjutavad,⁸³ ning hõlmab kogu asjaomast menetlust,⁸⁴ tehes seega lõpu isiku õiguslikku olukorda puudutavale ebakindlusele.⁸⁵ Kriminaalasjades hõlmab EIÕK artikli 6 lõige 3 lisaks spetsiifilisi tagatisi, mis on konventsiooni artikli 6 lõikega 1 kaitstud kaitseõiguste omaette aspektid.⁸⁶ Siia kuulub õigus kaitsjale vastavalt EIÕK artikli 6 lõike 3 punktile c, millega tagatakse, et süüdistatava vastu algatatud menetlus ei toimu ilma kohase esindatuseta igas etapis, ning mis võib olenevalt asjaoludest kehtida ka kohtueelses menetluses.⁸⁷

117. Samuti tuleb märkida, et EIK on EIÕK artiklit 6 käsitlevas kohtupraktikas⁸⁸ märkinud, et rahvusvahelised kohtud ja muud organid omistavad aina suuremat tähtsust õiglasele menetlusele kohtuasjades, mis puudutavad kohtunike ametist kõrvaldamist või vabastamist. Sellega seoses on EIK rõhutanud, et isegi kui distsiplinaararistused ei kuulu EIÕK artikli 6 karistusõigusliku osa kohaldamisalasse, kaasnevad nendega siiski tõsised tagajärjed kohtunike elule ja karjäärile. Järelikult peab kohtulik kontroll olema kooskõlas vaidluse esemega, mis kehtib veelgi enam seoses distsiplinaarmenetlustega kohtunike suhtes, kellele tuleb tagada nende ülesannete

⁷⁷ Vt 16. mai 2017. aasta kohtuotsus *Berlioz Investment Fund* (C-682/15, EU:C:2017:373, punkt 97).

⁷⁸ Vt 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus *Banif Plus Bank* (C-472/11, EU:C:2013:88, punktid 29 ja 30) ja 4. juuni 2013. aasta kohtuotsus *ZZ* (C-300/11, EU:C:2013:363, punkt 55).

⁷⁹ Vt 16. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus *Glencore Agriculture Hungary* (C-189/18, EU:C:2019:861, punkt 61).

⁸⁰ Kohtunike vastu algatatud distsiplinaarmenetlustega seoses vt EIK 5. veebruari 2009. aasta otsus *Olujić vs. Horvaatia* (CE:ECHR:2009:0205JUD002233005, punktid 77–91) (milles tuvastati mõistliku aja nõude ja poolte võrdsuse rikkumine).

⁸¹ Vt EIK 25. juuni 2019. aasta otsus *Virgiliu Tănase vs. Rumeenia* (CE:ECHR:2019:0625JUD004172013, punkt 209).

⁸² Vt EIK 19. jaanuari 2010. aasta otsus *Rangdell vs. Soome* (CE:ECHR:2010:0119JUD002317208, punkt 36). See ajavahemik võib siiski hõlmata menetluse kohustuslike kohtueelseid etappe: vt EIK 28. juuni 1978. aasta otsus *Konig vs. Saksamaa* (CE:ECHR:1978:0628JUD000623273, punkt 98).

⁸³ Vt EIK 27. juuli 2006. aasta otsus *Mamič vs. Sloveenia* (nr 2) (CE:ECHR:2006:0727JUD007577801, punktid 23 ja 24).

⁸⁴ Vt EIK 28. juuni 1978. aasta otsus *Konig vs. Saksamaa* (CE:ECHR:1978:0628JUD000623273, punkt 98).

⁸⁵ Vt selle kohta van Dijk, P. jt. (toim), *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*, 5. trükk, Intersentia, 2018, lk 588–592.

⁸⁶ Vt EIK 2. novembri 2010. aasta otsus *Sakhnovskiy vs. Venemaa* (CE:ECHR:2010:1102JUD002127203, punkt 94).

⁸⁷ Vt EIK 13. septembri 2016. aasta otsus *Ibrahim jt vs. Ühendkuningriik* (CE:ECHR:2016:0913JUD005054108, punkt 253).

⁸⁸ Vt EIK 23. juuni 2016. aasta otsus *Baka vs. Ungari* (CE:ECHR:2016:0623JUD002026112, punkt 121) ja EIK 23. mai 2017. aasta otsus *Paluda vs. Slovakkia* (CE:ECHR:2017:0523JUD003339212, punkt 45).

täitmiseks vajalik austus. Kui liikmesriik algatab sellise menetluse, on kaalul üldsuse usaldus kohtusüsteemi toimimise ja sõltumatuse vastu; demokraatlikus riigis on see usaldus aluseks, millel õigusriik saab üleüldse eksisteerida.⁸⁹

118. Käesolevas asjas on komisjon piisavalt tõendanud, et vaidlusalused sätted rikuvad õigust asja arutamisele mõistliku aja jooksul ja kaitseõigusi, mis on ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus ette nähtud tõhusa kohtuliku kaitse nõuded.

119. Mis puudutab neljanda etteheite esimest osa, siis väidab komisjon, et üldkohtute seaduse artikkel 112b rikub mõistliku aja nõuet, kuna see annab justiitsministrile võimaluse nimetada ametisse justiitsministri *ad hoc* distsiplinaarametnik menetlema konkreetset distsiplinaarasja kohtuniku suhtes, isegi kui menetlus on lõpetatud lõpliku otsusega, nagu nähtub selle seaduse artikli 112b lõikest 5. Vastupidi sellele, mida väidab Poola Vabariik, näib see etteheide põhinevat nimetatud sätte sõnastusel, mitte selle rakendamisel, mistõttu ei ole kohaldatav Euroopa Kohtu praktika,⁹⁰ mis käsitleb väidetava riigisisese praktika tõendamist.

120. Puudub vaidlus selle üle, et üldkohtute seaduse artikkel 112b lubab justiitsministril määrata igas üldkohtu kohtuniku puudutavas distsiplinaarasjas ametisse justiitsministri distsiplinaarametniku, mis on selle sätte alusel loodud uus institutsioon. Selle seaduse artikli 112b lõike 3 kohaselt võib see ametnik alustada menetlust või astuda pooleliolevasse menetlusse ning sama seaduse artikli 112b lõike 4 kohaselt on sellise ametniku ametisse nimetamine samaväärne taotlusega alustada uurimis- või distsiplinaarmenetlust. Lisaks on sama seaduse artikli 112b lõikes 5 sätestatud, et kuigi justiitsministri distsiplinaarametniku roll lõpeb, kui distsiplinaarmenetluse alustamisest või jätkamisest keeldumise või lõpetamise otsus jõustub, ei takista see justiitsministrit sama asja jaoks seda ametnikku uuesti määramast. Olenemata *ne bis in idem*-põhimõttest ja *res judicata*-põhimõttest Poola õiguses, tuleb märkida, et selle sätte selge sõnastus viitab võimalusele taasavada menetlus samas asjas sama kohtuniku suhtes pärast seda, kui menetlus on lõpliku otsusega lõpetatud. See säte tekitab seega ohu, et üldkohtu kohtuniku jaoks püsib ebakindel olukord ja seega ei ole võimalik tagada kohtuniku õigust saada menetluses lõplik otsus mõistliku aja jooksul.

121. Vastupidi Poola Vabariigi seisukohale leiab komisjon, et seda, et puuduvad piisavad tagatised selle sätte alusel menetluse pikendamise või taasavamise võimaluse vastu, ei tasakaalusta menetluse teatavate etappide konkreetset tähtsust, kuna näib, et kohtunikele distsiplinaarsüüdistuse esitamiseks ei ole kehtestatud mingeid tähtaegu. Mind ei veena Poola Vabariigi argumendid, mille kohaselt üldkohtute seaduse artikli 112b lõige 5 on kohaldatav üksnes menetlustele, mille suhtes ei ole tehtud lõplikku otsust ja milles justiitsministri distsiplinaarametnik ei saa enam täita oma kohustusi muudel põhjustel, kuna selline olukord on reguleeritud selle seaduse artikli 112b lõikes 2.

122. Tuleb lisada, et menetluse pikendamise või taasalustamise ohtu justiitsministri distsiplinaarametniku ametisse nimetamisega üldkohtute seaduse artikli 112b alusel võib suurendada uue distsiplinaarkorra laiem kontekst. Eelkõige näib, et nimetatud sätte tugevdab justiitsministri kontrolli üldkohtute kohtunike uurimis- ja distsiplinaarmenetluste üle, võimaldades justiitsministril nimetada konkreetsete kohtunikega seotud asjades ametisse oma eriametniku. See tekitab põhjendatud kahtlusi, kas on võimalik tagada mõistlik aeg kohtuniku distsiplinaarmenetluses lõpliku otsuse tegemiseks.

⁸⁹ Vt EIK 6. novembri 2018. aasta otsus Ramos Nunes de Carvalho e Sá vs. Portugal (CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, punkt 196).

⁹⁰ Vt 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ungari (rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtmine) (C-808/18, EU:C:2020:1029, punkt 113).

123. Mis puudutab neljanda etteheite teist osa, siis üldkohtute seaduse artiklist 113a tuleneb, et süüdistatavale kohtunikule *ex officio* kaitsja määramisega seotud toimingud ning selle kaitsja kaitsetegevus ei peata distsiplinaarmenetlust. See säte näeb ette võimaluse, et kohtuasja lahendamiseks olulised menetluslikud või materiaalõiguslikud küsimused võidakse lahendada enne *ex officio* kaitsja määramist või enne, kui kaitsja saab kaitse välja kujundada, piirates seega õigust kaitsjale ja võistlevuse põhimõtet. Seega tuleb asuda seisukohale, et see säte rikub kaitseõigusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tõlgendatuna koostoimes harta artiklitega 47 ja 48.

124. Samamoodi võib distsiplinaarkohus üldkohtute seaduse artikli 115a lõike 3 kohaselt jätkata menetlust süüdistatava kohtuniku või tema kaitsja põhjendatud äraolekul, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus distsiplinaarmenetluse huvidega. Sellest järeldub, et distsiplinaarkohus võib distsiplinaarameetniku poolt esitatud asja menetleda isegi siis, kui asjaomase kohtuniku või tema kaitsja puudumine on põhjendatud. Asjaolu, et kohtunik võib esitada tõendeid ja kirjalikke selgitusi menetluse varasemates etappides, ei kompenseeri minu arvates kohtuniku või tema kaitsja mitteosalemist menetluses distsiplinaarkohtu ees. Ka see säte piirab oluliselt kaitseõigusi ja poolte võrdsuse põhimõtet, mis on vastuolus ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga tõlgendatuna koostoimes harta artiklitega 47 ja 48. Seda eriti siis, kui võtta arvesse uue distsiplinaarkorra laiemat konteksti. Eelkõige, tuletades siinkohal meelde käesoleva ettepaneku punkti 108, nimetab justiitsminister ametisse distsiplinaarkohtute kohtunikud, kes tõlgendavad ja kohaldavad seda sätet, sealhulgas menetluse huve puuduvat erandit, ning apellatsioonkaebus esitatakse distsiplinaarkolleegiumile, kelle sõltumatus on teise etteheite analüüsi kohaselt kahtluse all.

125. Eeltoodud põhjendusi arvestades on komisjoni neljas etteheide põhjendatud.

C. Etteheide, mis puudutab ELTL artikli 267 teise ja kolmanda lõigu rikkumist

126. Komisjon väidab, et võimaldades piirata distsiplinaarmenetluse võimaliku algatamisega riigisiseste kohtute õigust esitada eelotsusetaotlus, rikuvad üldkohtute seaduse artikli 107 lõige 1 ja kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõiked 1 ja 3 ELTL artikli 267 teist ja kolmandat lõiku, võttes eelkõige arvesse Euroopa Kohtu praktikat ja esimesena nimetatud sätte kohaldamist.

127. Poola Vabariik väidab, et ühtegi rikkumist ei ole tuvastatud, kuna kohtunike suhtes ei ole eelotsusetaotluse esitamise eest algatatud ühtegi distsiplinaarmenetlust ja „heidutavat mõju“ ei eksisteeri.

128. Meenutagem, et ELTL artikli 267 teine ja kolmas lõik annavad liikmesriikide kohtutele vastavalt kaalutusõiguse ja panevad neile teatud juhtudel kohustuse esitada eelotsusetaotlus, kui nad leiavad, et nende lahendada olevas asjas on tekkinud küsimusi, mis puudutavad liidu õigusnormi tõlgendamist või selle kehtivuse hindamist ning mis on vajalikud menetluses oleva asja lahendamiseks.⁹¹ Nagu Euroopa Kohus leidis kohtuotsuses *Miasto Łowicz*,⁹² ei ole õiguspärased sellised liikmesriigi õigusnormid, milles on sätestatud, et liikmesriigi kohtuniku suhtes võidakse läbi viia distsiplinaarmenetlus asjaolu tõttu, et ta on esitanud Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse. Nimelt võib pelk võimalus, et kohtunik võib muutuda distsiplinaarmenetluse aluseks isikuks, kuna ta esitas sellise eelotsusetaotluse, tõenäoliselt kahjustada ELTL artikliga 267 neile antud

⁹¹ Vt 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsus *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, punkt 88) ja 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus *A. B. jt* (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused) (C-824/18, EU:C:2021:153, punktid 91 ja 92).

⁹² Vt kohtuotsus *Miasto Łowicz* (punktid 58 ja 59). Vt ka 5. juuli 2016. aasta kohtuotsus *Ognyanov* (C-614/14, EU:C:2016:514, punkt 25) ja 12. veebruari 2019. aasta kohtumäärus *RH* (C-8/19 PPU, EU:C:2019:110, punkt 47).

kaalutusõiguse ja ülesannete tõhusat teostamist. Asjaolu, et nende kohtunike suhtes ei algatata distsiplinaarmenetlust või neile ei määrata distsiplinaarkaristusi selle eest, et nad kasutasid vastavat õigust pöörduda Euroopa Kohtusse, kujutab muu hulgas endast nende sõltumatusele ja eelotsusemenetluse toimimisele omast tagatist.

129. Samuti tuleb märkida, et 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsuses A. B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused)⁹³ tõdes Euroopa Kohus ise, et Poola ametivõimud on mitmekordistanud meetmeid, mille eesmärk on pidurdada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluste esitamist Poola kohtute sõltumatuse küsimuses või seada kahtluse alla Poola kohtute lahendid, millega sellised eelotsusetaotlused esitati.

130. Käesolevas asjas on komisjon piisavalt tõendanud, et vaidlusalused sätted rikuvad ELTL artikli 267 teist ja kolmandat lõiku, kuna need ei anna piisavaid tagatiseid kohtunike kaitsmiseks võimaliku distsiplinaarmenetluse algatamise eest eelotsusetaotluse esitamise tõttu.

131. Kooskõlas käesoleva ettepaneku punktides 79–85 esitatud analüüsiga tuleb märkida, et kuigi vaidlusaluseid sätteid eraldi võetuna ei saa pidada ELTL artiklit 267 rikkivateks, on piisavalt alust arvata, et neid saab tõlgendada nii, et riigisiseste kohtunike suhtes võib algatada distsiplinaarmenetlusi või neile määrata distsiplinaarkaristusi eelotsusetaotluse esitamise tõttu, võttes arvesse nende sätete laiemat konteksti ja kohaldamist praktikas. Vastupidi Poola Vabariigi väidetele nähtub käesoleva ettepaneku punktis 41 viidatud komisjoni näidetest, et kohtunike suhtes on algatatud uurimis- ja distsiplinaarmenetlusi seoses nende otsustega esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlusi. Täpsemalt uuriti kolme kohtunikku eelkõige seoses võimaliku „*ultra vires* tegutsemise“ kahtlusega eelotsusetaotluste esitamise tõttu⁹⁴ ning neljas kohtuasi puudutas distsiplinaarmenetlust, mis algatati asjaomase kohtuniku suhtes muu hulgas seetõttu, et ta väidetavalt esitas õigusvastaselt eelotsusetaotluse kohtute sõltumatuse kohta. Asjaolu, et need uurimised lõpetati, et need viidi läbi ilmselt erandlikult või et uurimised ja distsiplinaarmenetlused puudutasid muid süütegusid kui ilmselged ja rasked õigusnormide järgimata jätmised, ei ole veenev.

132. Käesolevas asjas on määrav see, et nagu on kinnitatud kohtuotsuses Miasto Łowicz, rikuvad ELTL artiklit 267 riigisisest meetmeid, mis mistahes viisil takistavad riigisisestel kohtutel kasutamast oma kaalutusõigust või täitmast oma kohustust esitada eelotsusetaotlus. Asjaolu, et vaidlusalused sätted võimaldavad algatada distsiplinaarmenetlusi riigisiseste kohtunike suhtes seoses nende otsustega esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimusi, ei kahjusta mitte ainult eelotsusemenetluse toimimist, vaid võib mõjutada ka teiste riigisiseste kohtunike otsuseid eelotsusetaotluse esitamise kohta tulevikus, tuues seega kaasa „heidutava mõju“. Minu arvates ründab pelk väljavaade, et liikmesriigi kohtuniku suhtes võib eelotsusetaotluse esitamise tõttu algatada distsiplinaarmenetluse või määrata talle distsiplinaarkaristuse, ELTL artikliga 267 reguleeritud menetluse tuuma ja koos sellega liidu enda põhialuseid.

133. Eeltoodud põhjendusi arvestades on komisjoni viies etteheide põhjendatud.

⁹³ C-824/18, EU:C:2021:153, punkt 100.

⁹⁴ Vt selle kohta 2. märtsi 2021. aasta kohtuotsus A. B. jt (kohtunike nimetamine kõrgeimasse kohtusse – kaebused) (C-824/18, EU:C:2021:153, punkt 101).

VII. Kulud

134. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Sama korra artikli 140 lõike 1 kohaselt kannavad menetluse astunud liikmesriigid ise oma kohtukulud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Poola Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista Poola Vabariigilt. Belgia Kuningriigi, Taani Kuningriigi, Soome Vabariigi, Madalmaade Kuningriigi ja Rootsi Kuningriigi kohtukulud tuleb jätta nende endi kanda.

VIII. Ettepanek

135. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

1. Tuvastada, et võimaldades üldkohtute seaduse artikli 107 lõike 1 ja kõrgeima kohtu seaduse artikli 97 lõigete 1 ja 3 alusel käsitada kohtuotsuste sisu distsiplinaarsüüteo; jättes kõrgeima kohtu seaduse artikli 3 lõike 5, artikli 27 ja artikli 73 lõike 1 ning kohtute nõukoja seaduse artikli 9a alusel tagamata distsiplinaarkolleegiumi sõltumatuse ja erapooletuse; andes üldkohtute seaduse artikli 110 lõike 3 ja artikli 114 lõike 7 alusel distsiplinaarkolleegiumi esimehele õiguse määrata üldkohtu kohtunikke puudutavates asjades esimese astme pädev distsiplinaarkohus; andes justiitsministrile üldkohtute seaduse artikli 112b alusel õiguse nimetada ametisse justiitsministri distsiplinaarametnik ning nähes üldkohtute seaduse artikli 113a alusel ette, et *ex officio* kaitsja määramisega seotud tegevus ja selle kaitsja poolt kaitsmise alustamine ei peata menetluse kulgu ning et üldkohtute seaduse artikli 115a lõike 3 kohaselt peab distsiplinaarkohus menetluse läbi viima vaatamata kutse saanud süüdistatava või tema kaitsja põhjendatud puudumisele, on Poola Vabariik rikkunud talle ELL artikli 19 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.
2. Tuvastada, et võimaldades piirata riigisiseste kohtute õigust esitada eelotsusetaotlus distsiplinaarmenetluse algatamise võimalusega, on Poola Vabariik rikkunud talle ELTL artikli 267 teisest ja kolmandast lõigust tulenevaid kohustusi.
3. Jätta Poola Vabariigi kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja komisjoni kohtukulud.
4. Jätta Belgia Kuningriigi, Taani Kuningriigi, Soome Vabariigi, Madalmaade Kuningriigi ja Rootsi Kuningriigi kohtukulud nende endi kanda.